

Vicarius Billig fecit.

*Vera Effigies Ven. Servi Dei P. Bartholomæi de Quental
Congregationis Oratorii in Regnis Portugalliae Fundatoris
Quam P. Antonius Attayde e Congreg. Oratorii Vlyssiponenſis
in cordiale obsequium tanti Parentis ſibi curavit*

DE VITA
VENERABILIS SERVI DEI
BARTHOLOMÆI
DE QUENTAL

Congregationis Oratorii in Regnis
Portugalliæ Fundatoris

Ad Potentiſſimum, ac Glorioſiſſimum

LUSITANIÆ REGEM

JOANNEM V.

Auctore JOSEPHO CATALANO Presbytero.

ROMÆ, Typis Antonii de Rubeis MDCCXXXIV.
SUPERIORUM PERMISSO.

JOANNI V.

Pio Felici Inclyto
Lusitaniæ Regi.

*Uod erat
Pontifi-*

cis Maximi, REGUM OPTI-
ME, Pontifici Maximo dedi-

a 2

cavi

*cavi opus à me non ita pri-
dem elucubratum, De Co-
dice S. Euangelii, atque
servatis in ejus lectione,
& usu vario ritibus. At
vero meum hunc qualem-
cumque libellum cui donare
deberem, non mihi diutius
deliberandum fuit; cum
etenim illius argumentum
fit, Vita Venerabilis Ser-
vi Dei BARTHOLOMÆI DE
QUENTAL, ipsa argumenti
ratione adactum me sensi,
ut SACRÆ REGIÆ MAJESTA-
TI TUE consecraretur, cui
ille fuit fidelissimus, Regalis*

*lis Sacelli adhuc adolescens
à majoribus tuis conciona-
tor creatus, & inde ope
divini Numinis novæ Con-
gregationis Oratorii Au-
ctor egregius Lusitanam
ditionem nova gloria, ac
novo præsidio mirifice illu-
stravit, & quammaxime
communivit. Ne itaque
læscæ justitiæ argui potuis-
sem, si quæ ad Regnum
pertinent tuum, tuaque
sunt, alii quam Tibi offer-
re maluissem, justum pu-
tavi ejusmodi opusculum
immortali SACRÆ REGIÆ*

MAJESTATIS TUÆ NOMINI
nuncupare . Præterea RE-
GUM OPTIME quum vita
Servi Dei BARTHOLOMÆI
DE QUENTAL undique redo-
leat sanctimoniam, virtutes
que mirabiles, cuinam alii
ipsa debuit exhiberi, quam
EXCELSÆ MAJESTATI TUÆ
egregiis pietatis operibus
tam sedulo intentæ, ut in
magnificis Templis erigen-
dis, promovendoque Numi-
nis cultu non æmulari mo-
dò religionem Constantini
& Caroli Magnorum Im-
peratorum, sed longè su-
perasse

perasse videatur? Enim vero constans est omnium opinio Te ad augendam rem divinam tanto animi ardore divinitus impulsum, ut regia æraria pæne funditus exhausisses, quippe qui optime nosceres, quod scripsit Philosophus: Honorabiles sumptus maxime sunt qui pertinent ad divina sacrificia. Quamobrem tum Livius, tum Suetonius, aliique celebres priscique historiæ Romanæ scriptores Viros Principes non semel commendarunt,
2 4 qui

qui ut æternum sibi nomen,
ac gloriam parerent immor-
talem, non minus augendæ
Religioni fundatione Tem-
plorum, quàm dilatando
imperio armorum strepitu,
studium, ac operam nava-
visent; id quod sacræ lit-
teræ de strenuo Duce Ju-
da Machabæo laudabili-
ter produnt. Illud vero MA-
JESTATIS TUÆ gloriæ cedit
incomparabili, quod augu-
sta Tempia fabrefacta in
amplissima dititione tua fun-
ditus excitata summo labo-
re atque impensa, sumptuo-
sissima

*fiſſima ſupelleſtili decoraſti.
De Candelabris loquor, ac
Cruce, & Lampade argen-
teis auro gemmiſque exor-
natis, tantæ magnitudinis,
atque elegantie, ut mate-
riam ſuperet opus, & Ro-
mancæ genti magnificen-
tiam priſcorum Imperato-
rum, ac maximorum Pon-
tificum videre aſſuetæ, ſtu-
pori eſſent quammaximo,
cunctique faterentur pretio-
ſiora iis elegantioraque mi-
nime gentium fieri poſſe.
Quare cum Poeta dicere
non vereor.*

Sem-

Semper honos, nomenque
tuum, laudesq; manebunt:
Maſte nova virtute, o Rex,
ſic itur ad aſtra.

*Tibi certe REGUM OPTIME
parata in Cælo ſedes ſub-
limis eſt, quantum ex ſa-
cris litteris licet auſpicari,
ubi Deus Regi Iſraelis Da-
vidi per Nathan Prophe-
tam ita locutus eſt: Quod
cogitaſti in corde tuo æ-
dificare domum Nomini
meo, bene feciſti hoc men-
te tractans: annuntio er-
go tibi quòd ædificaturus
ſit tibi Dominus domum.*

Re-

*Reliquum est ut postquam
Venerabilis Dei Servus
BARTHOLOMÆUS DE QUEN-
TAL mira verbo & exem-
plo molitus est pro gloria
domus tuæ, ac totius am-
plissimæ ditionis Lusitanie,
fundatione novæ Congre-
gationis Oratorii MAJE-
STATI TUÆ addictissimæ, ac
egregiam navantis operam
in vinea Domini excolenda,
TU REGUM OPTIME studium
tuum impendas, ut quam
citissime ille Beatorum al-
bo adscriptus, unam novi
Templi, quod magnificen-
tissi-*

tissime extruxisti, aram sortiat^{ur}, quo pia Lusitana gens oratum veniens, beneficia a Patre suo amantissimo valeat impetrare. Deus Optimus Maximus ad Ecclesiæ bonum & litterariæ Reipublicæ utilitatem tuo patrocini^o, tuaque magnificentissima liberalitate etiam in Urbe auctæ, quamdiutissime te servet incolumem.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS TUÆ.

In æternum cultor obsequentissimus
Joseph Catalanus.

AD-

ADMODUM REVERENDIS
PATRIBUS

*Congregationis Oratorii
Ulyssiponenfis.*

Uid causæ
fuerit, orna-
tissimi Pa-
tres, cur vi-
tam omnium
vestrum Pa-
rentis optimi
Ven. Servi
Dei Bartho-

lomæi de Quental scribere institue-
rim, si quis sciscitetur, ingenuè fa-
teor, ut hanc magnam Provinciam
fufciperem, illius rogatu adductum,
cujus apud me auctoritas plurimum
potest: tanti enim facio vel nutum
levem Reverendissimi Patris An-
tonii

tonii Attayde vestræ Congregationis Oratorii Ulyssiponenſis Præſbyteri religioſiſſimi, ut illum veluti oraculum me venerari non erubescam. Is ſane ad ſcribendum incitavit, notitiasque geſtorum ipſius Dei Servi fideliter præbuit ex actis publicis depromptas; Tum denique curavit idem egregius Pater, ut vita quam nos pro noſtri ingenii tenuitate deſcribimus, cum egregia Viri Dei effigie exquiſitiſſimis typis committeretur. Ad hæc cum in ea habitem domo, ubi veſtræ congregationis ſidus alterum Pater Joannes de Guarda poſt diuturnum incolatum ſanctè diem ſuum obivit, & ſuum Corpus incorruptum reliquit atque flexibile; conſentaneum duxi ad tollendum ingrati animi vitium, aliquid ad vos de noſtro transmittere, quod

quod summe gratum, ac perjucundum foret oculis vestris. Ecce igitur vitam vestri Parentis, in quam veluti in vivam quandam legem intuentes, vitam vestram dirigere possitis, nihil aliud vobis suadens, qui ab illo doctrina sacra imbuti estis, quam ut eam vobismetipsis semper proponatis, ac tanquam ipse & vos videat, & à vobis videatur, spiritu instauremini. Gestæ egregii viri, quibus vix immensum, ac magnæ molis volumen sufficeret, brevi oratione eo pacto descripsi, ne prolixior sermo homines quosdam Ecclesiasticos rebus seculi mancipatos à lectione libri retardaret, in quem tamen oculos suos conjicientes, & Servi Dei exemplum imitari possent, & sequi vestigia. Nec sanè addubito quin ea lectio ad Cleri potissimum in-

institutionem multum valeret; in-
numeros enim sacrae historiae pro-
dunt; quibus vel fortuita lectio vi-
tae alicujus Sancti fuit plerumque
salutis initium, vel ad progressio-
nem vitae spiritualis praesentissi-
mum adjumentum. De miraculis
paucula delibavimus ex innumeris,
quae in actis publicis enarrantur, ne
casuum breviarium facere videre-
mur. Rogo autem vos, ornatissimi
Patres, ut meas qualescumque
elucubrationes indicia obsequii mei
erga vos pro vestra humanitate be-
nigne excipiat, & siquid in ea-
rum describenda peccavi humani-
ter ignoscatis; cum enim longissi-
ma sit terrarum intercapedo, &
locorum distantia inter Ulyssipo-
nem, & Urbem, mereri veniam
posse videor, si minutissima quae-
que minus dilucide explicaverim,

eo

co vel maxime , quod pene co-
actus fuerim , aliis distentis curis ,
brevissimo dierum curriculo rem-
omnem absolvere . Quod quidem
libenter feci , sperans ex hoc meo
labore in Deum , qui est mirabilis
in Sanctis suis , aliquid gloriæ per-
venturum . Gratulor tandem vo-
bis , quod talem ac tantum Paren-
tem sortiti estis , in quo Deus Op-
timus Maximus toti Lusitaniæ &
præsidium constituit , & exem-
plum , atque ita clarificavit glo-
riam suam , ut quemadmodum Ro-
ma S. Philippo Nerio nobilitata
est , sic Ulyssippo Bartholomæo de
Quental fieret illustris . Quinimo in
isto , cujus opera , exemplate tam
longe lateque Congregatio Orato-
rii Ulyssiponensis propagata est , ut
in Indias usque pervenerit , com-
pletum videtur quod legimus Ec-
clesia-

clesiastici cap. 44. *Dedit illi (Dominus) gloriam in gente sua, crescere illum quasi terræ cumulum, & ut stellas exaltare semen ejus, & hæreditare illos a mari usque ad mare, & a flumine (Tago scilicet, qui aureis arenis Ulyssiponem attingit) usque ad terminos terræ. Valete.*

· REV. VESTRARUM

Romæ Pridie Idus Augusti 1734.

Additissimus Servus
Joseph Catalanus.

IM-

IMPRIMATUR.

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro
Sacri Pal. Apost.

N. Baccarius Ep. Bojan. Vicefg.

APPROBATIO.

I*Reprebensibiles esse convenit, quos praeesse
necesse est corrigendis, nec quicquam illi
desse personæ, penes quam est religionis sum-
ma, & substantia disciplinæ, aiebat olim*
Hormisdas Papa, Sacros Dei ministros allo-
quens in Epistola ad Episcopos Hispaniæ.
Necessariam hanc adeo artem, ad amissim
addiscere poterit, quisquis Vitam Venerabi-
lis Servi Dei Bartholomæi de Quental, Au-
thore Cl. Viro Josepho Catalano utriusque ju-
ris Doctore, ac Sacræ Theologiæ Professore,
docta manu, nitidoque stilo descriptam, sibi
meditandam assumet. Hæc enim Sacerdotem
fidelem exhibet, alterum veluti Philippum
Nerium, ejusdem instituti Auctorem, eodem
spiritu ductum, iisdemque meritis præfulgen-
tem, qui a Deo suscitatus, ut Sanctuarii ruinas
restaurandas curaret, idem fermè egit Ulyssipone,
quod alter gesserat Romæ. Hoc in
opere, isto variisque aliis nominibus profi-
cua, quod demandante Rmo P. F. Jo: Bene-
dicto

dicto Zuanelli Sacri Palatii Apostolici Magistro, avidis oculis, ac cum ingenti animi voluntate percurrimus, nihil quod ab orthodoxæ Fidei semitis deviet, nihil quod castæ Ethicæ regulis non consentiat, nihil quod a morosis Scriptorum censoribus corrodat: omnia pietatem redolent, pietati deserviunt, pietatem inspirant; Quamobrem dignum plane est, quod luce fruatur. Datum Romæ in Conventu S. Mariæ supra Minervam die 21. mensis Augusti anno Domini 1734.

Fr. Antoninus Bremond Ordinis Prædicatorum S. T. M. ac Collegii Casanatensis Theologus.

Fr. Josephus Franciscus Pament Ord. Præd. Sacræ Theologiæ Professor.

APPROBATIO.

Librum mole quidem exiguum, re autem, ac materia magnum de mandato Reverendissimi P. Jo. Benedicti Zuanelli Sac. Apostolici Palatii Magistri, attentè non minus, quam ingenti animi voluptate perlegi, cui titulus est: *Vita Ven. Servi Dei P. Bartholomæi de Quental &c.* In eo etenim tanti viri, sanctimoniâ vitæ, & Apostolico zelo salutis animarum præclarissimi gesta sum demiratus, sed à Cl. V. Josepho Catalano utriusque juris Doctore, Sac. Theologiæ Professore, ac Patritio Paulano, tali arte, ac magisterio contracta, atque concinne descripta, ut liquido mihi videatur, illum author esse imitatus, qui vastam Iliadem Homeri aded strictè conscripsit, ut nucis unius alveolo containeretur. Hujus porrò Servi Dei virtutum, ejusque, nostra ferè ætate institutæ ab eo Oratorii Ulysiponensis Congregationis splendor utrumque Orbem aded collustraverat, ut illius vitæ saltem epitoma, utilitati publicæ, omnium piorum virorum votis, latinâ linguâ, vulgata expeteretur. Id autem præstitit argenteo calamo, nitidaque oratione author, cunctisque Lusitani Oratorii Congregationibus per Oceani totius vastissimas insulas feliciter propagatis, sui primi Parentis virtutum imitandum exemplar exhibuit; ex quo illud Apostoli Pauli ad Philipp. c. 3. ver. 17. ema-

emanat : *Imitatores mei estote fratres , & observate eos qui ita ambulant , sicut habetis formam nostram .* Cum autem in hoc libro nihil omnino habeatur , nisi quod Catholicam Fidem maximè exornet , atque præstantissimam pietatem redoleat , publica luce ac typis dignissimum censeo , si ita eidem Reverendissimo P. Magistro Sac. Palatii videatur. Romæ hac die , xxv. Augusti, Anno reparatæ salutis MDCCXXXIV.

*Joannes Marangonus Protonotarius
Apostolicus, Cathedralis Anagninæ
jam Canonicus .*

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ord. Præd. Sacri
Pal. Apostol. Mag.

Pro-

Protestatio Authoris.

QUæcumque à me in hac vita Ven.
Servi Dei Bartholomæi de Quen-
tal exarata reperies, quæ san-
ctitatis seu miraculi speciem præferre
videantur, ea omnia accipias velim ut
fidei humanæ tantum argumenta, non
verò tamquam S. R. E. calculo appro-
bata; cumquæ historica solum & pia
authoritate à me conscripta fuerint ut
ex fidelibus monumentis, ac publica fa-
ma deprompta, eadem prorsus exhibere
pro modulo curavi, uti sincerè contessor:
inhærendo Decretis Summorum Ponti-
ficum, & præcipue sa. me. Urbani PP.
VIII. sub die 13. Martii 1625. & 5.
Junii 1631. & 5. Julii 1634. necnon
aliis Sacræ Inquisitionis, veluti obse-
quentissimus S. R. E. filius, qualem
me ad sanguinis usque effusionem humi-
liter profiteor.

Att-

*Audite Filii
disciplinam Patris,
Et attendite
ut sciatis Prudentiam.*

PROVERB. CAP. IV.

*Et si ipsi non ita viximus,
ut exemplo aliis esse possimus;
Dedimus tamen operam,
ne is lateret
qui esset imitandus.*

Severus Sulpitius
in prologo ad vitam S. Martini.

VITA

VITA

VEN. SERVI DEI

P. BARTHOLOMÆI
DE QUENTAL.

Cripturus vitam
Venerabilis Ser-
vi Dei Bartho-
lomæi de Quen-
tal novæ Con-
gregationis Ora-

torii in Regnis Portugalliæ
A Fun-

2 VITA VEN. SERVI DEI

Fundatoris , operæ pretium
duco ab eo exordium mutuari ,
quod Vitæ S. Hilarionis præfi-
xit S. Hieronymus . Invoco ita-
que habitatorem ejus Spiri-
tum Sanctum , ut qui illi vir-
tutes largitus est , mihi ad nar-
randas eas sermonem tribuat ,
ut facta dictis exæquentur .
Eorum enim , qui fecere vir-
tutes , ut ait Crispus , tanta
habentur merita , quantum ea
verbis potuere attollere præ-
clara ingenia . Alexander Ma-
gnus Macedo cum ad Achil-
lis tumulum pervenisset , fe-
licem te , ait , juvenis , qui
magno fruaris præcone me-
ritorum ; Homerum videlicet
signi-

significans. Porro mihi tanti, ac talis Viri conversatio, vitæ dicenda est, ut Homerus quoque si adesset, vel invideret materiæ, vel succumberet.

I. Bartholomæus de Quental, cujus vitæ epitomen scribere aggredior, natus est X. Kal. Septembris anno salutis MDCXXVI. in paterna Villa non procul à Civitate, quam vulgo *Ponta Delgada* appellant, apud insulam Sancti Michaelis. Christianis Sacris initiatur in Deiparæ Virginis Templo, cui titulus a Luce. Parentes ejus nobilissimi, & primores Regni Lusitaniæ. Patri nomen

4 VITA VEN. SERVI DEI

Franciscus de Andrada Cabral, vir quidem magni nominis, antiquæ, ac perillustris familiæ, quique amplissimis in eo Regno perfunctus honoribus avitam nobilitatem gloria auxit. Mater verò, à qua cognomentum reportavit, Anna de Quental, femina æque nobilis, admirandæ virtutis, ac eximiæ caritatis in pauperes. Ajunt ipsam aliquando cum totum panem, qui in arca asservabatur, egenis distribuisset, ut alii elemosynam petenti subveniret; pia fiducia arcam iterum adiisse, quam licet exhaustam certo sciret, plenam tamen panibus

nibus non sine miraculo reperit.

II. Sed ut multa omittamus alia, quæ tantæ mulieris Sanctimoniam comprobare possent, unum adnotabo quod rem nostram spectat quammaximè. Quo tempore conceptum Servi Dei partum in utero gestabat, nullum quod ceteræ mulieres experiiri solent, graviditatis incommodum sentiebat, quinimo quodam dulci gaudio afficiebatur. Fuerat enim divinitus admonita fore aliquando, ut infans ille, multa ad majorem Dei gloriam, Deiparæ honorem, æternamque hominum

6 VITA VEN. SERVI DEI

salutem esset patraturus . Id quidem non obscure cognovit , cum scilicet quodam die , quamvis incurva existeret , à quo & unde demissum ignara penitus alvo adhærens sacrum piacularè numisma conspexit , ex altera parte effigie Sanctissimi Altaris Sacramenti insignitum , & ex altera Beatissimæ Virginis sine labe conceptæ . Quod præsagium fuit eximix pietatis , qua Dei Servus adulta ætate ad utrumque mysterium homines erat inflammaturus .

III. Iis auspiciis in lucem editus numquam puerulus Matri molestiam faciebat , nihique

que unquam in eo habuit ipsa quod vindicaret; videbatur enim à cunis pius, ac virtutem pene habuisse collectaneam: Hinc à cæteris puero-
rum ludis, nugisque quadam præmatura mentis gravitate abhorrens, tempus quod alii terere consuecunt, ipse Divino cultui libentius impendebat, dabatque præcipue operam parvis Altaribus constituendis, ornandisque sacris domi ædiculis, in quibus, vel pie precabatur, vel aliis pueris, quos advocabat, ipse arundinem manu tenens, christianæ doctrinæ rudimenta edocebat. Specimen nimirum

8 VITA VEN. SERVI DEI

id fuit ardentissimi ejus studii, eximiique zeli, quo postea, uti dicemus, ecclesiasticæ rei cultum, atque animarum salutem, factus omnibus omnia, procuravit.

IV. Cum ætate magis processisset, tempus litterariis exercitationibus vacuum, quo condiscipuli animi oblectandi gratia vagabantur, ille vel domi studebat, vel Ecclesias religiosè obibat. Hic in angulo, humi positus genibus, preces ad Patrem Cælestem, qui videt in abscondito, effundebat, tremendisve altaris mysteriis religioso mentis ardore inserviebat. Animæ labeas eas
etiam,

etiam , quæ videntur levissimæ , pertimescens , Sacerdoti confiteri , & Sanctissimum Eucharistiæ cibum sumere solitus erat quam frequentissime . Divinis Officiis interesse , ac potissimum verbo Dei pro deliciis habebat . Quodque mirum videri debet , iis pietatis operibus tam sedulò intentus , adeò in humanioribus litteris progressum fecit , ut Magistris suis stupori esset , & sodales longe superaret .

V. Annum agebat XVII. cum ab insula S. Michaelis , ut philosophiæ operam navaret , Patris jussu , vel Numine potius ita disponente , Ulyssiponem

10 VITA VEN. SERVI DEI

nem contendit anno MDCXLIII. Vix navim conscenderat, & ecce à quadam Virgine notæ apud Lusitanos sanctitatis per ecstasim clare cognoscitur: nomen illi Catharina à Senis tertii Ordinis S. Francisci. Deum super juvene interrogat, quem rara modestia præditum in navi deambulanti aperte intuebatur; accepitque divinum responsum: *Hic erit qui tuas excipiet confessiones, cumque elegi, ut qua sunt gloria mea quarat.* Dictum probavit eventus, nam ut ea interim sileam, quæ Dei famulus pro supremi numinis honore operatus est, Catharina non sine elogio memoran-

moranda viginti post annis illum sibi Confessarium ascivit, tantoque honore, ac reverentia prosequabatur, ut ne latum quidem, ut ajunt, unguem, ab ejus, quoad vixit, voluntate discederet.

VI. Eodem anno MDCXLIII. quo Ulyssiponem venit, migravit Eboram, disciplinarum omnium altricem. Ibi Magistro Didaco Fernandes, insigni Societatis Jesu Theologo tantos in philosophiæ studio progressus habuit, ut ceteros, qui in eo genere excellentes putabantur facile antecelleret: Tamquam optimus ad gradum, quem Baccalaurei appell-

pellant, communi Censorum calculo renuntiatur. In altero vero experimento, quod severius subiit, hanc omnium maximam approbationem reportavit: *Per omnes, & cum maxima laude*. In rebus Theologicis dici nequit quantum profecerit; non contentus triennium ei facultati in Regali Eboracensi Collegio, cui à Purificatione cognomen est, impendisse, altero biennio eidem rei operam dedit in celeberrima Academia Conimbricensi; ubi ea probitatis, & ingenii sui documenta dedit, ut licet Presbyteri gradum nondum attingeret, tantumque esset Dia-

Diaconus, ipsum tamen Ulyssiponenses non semel impellerent, ut apud ipsos conciones habere dignaretur.

VII. Exacto studiorum curriculo nihil antiquius habuit ad animæ suæ perfectionem, aliorumque salutem procurandam, quàm ut Sacerdotio initiaretur; non ignarus quantum eo dignitatis fastigio, tum sacrificiis, cum verbi Dei frequentatione sibi, aliisque esset profuturus. Cogitans verò ex animo rei pondus, non perfunctorie se præparavit, sed uberrimis lacrimis, iteratis precibus, corporisque afflictationibus divinum auxilium in
tam

tam arduo negotio expetebat. Dolebat sanè religioso Juveni, quod non pauci homines illotis, ut dici assolet, manibus, profanisque animis in sanctissima mysteria se se inferrent, ac priusquam digni essent qui ad tremenda propiùs sacra accederent, sacrarium ipsum affectarent, & circum sacrosanctam mensam premi, ac protrudi non erubescerent, tamquam non virtutis exemplum, ac non munus reddendæ rationi obnoxium, sed vitæ adjumentum, atque subsidium Presbyteratus ordinem esse judicantes. Quentalus itaque diligenti adhibita præparatio-

ratione , longoque tempore
 ejus honoris, ac oneris medi-
 tationi vacans, ad Sacerdotii
 apicem per ordinum intervalla
 ritu solemni, ut fieri solet, eve-
 ctus est Sabbato quatuor tem-
 porum Mensis Decembris an-
 no MDCLII. in Ecclesia Spiritui
 Sancto sacra, ubi postea Ora-
 torii Congregationem funda-
 vit.

VIII. Sacerdos effectus in-
 id summopere nitebatur, ut
 quamaxima posset animi
 munditie, atque ardore spiri-
 tus ad aram accederet, ibique
 incruentum sacrificium sanctè
 perageret. Quotidie celebra-
 bat, sacros ritus, ac cæremonias

16 VITA VEN. SERVI DEI

nias ecclesiasticas quam religiosissimè observans. Ante celebrationem ad horam usque perseverabat, ac deinde magnavi doloris, internique animi significatione Sacerdoti confitebatur: dicereque solitus erat neminem, etsi nullius sceleris sibi conscius esset, committere debere, ut sine prævia Sacramentali Confessione opus omnium faceret divinissimum; reprehendebat autem eos homines, qui raptim, ac nullo animi sensu, sacram hostiam immolassent, quique negotiis sæcularibus implicati distractè divinis operarentur.

IX. At verò Quentalus
quam-

quamquam semper pari diligentia , atque attentione in sacrificium uteretur , incredibili tamen affectu , ac pietate sacrum obibat nocte Christi Domini natalitia : quo tempore ejus animi ardor ex toto corporis habitu , ac præsertim ex vultu dignoscebatur . Videre tunc planè erat effusa quædam è superis gratia , hominis faciem cælesti luce radiantem . Accidit aliquando , tanta spiritus dulcedine perfusum esse , ut inter litandum lacrimas tenere nulla unquam ratione potuerit ; emeruitque nonnumquam, ut ejusdem missæ non modò Angeli insolito

B quo-

quodam obsequii genere ministrarent , ac hymnum *Gloria in excelsis Deo* alternatim canerent , sed Christus ipse , ac Beatissima Virgo , una cum S. Philippo Nerio peculiari Quentali Patrono , non sine singularis benevolentiae indicio lætanti animo benedicerent . Id , quod per visum mirificum memorata alibi Catharina à Senis cognovit.

X. Illud quoque hic loci opportunitas silere non patitur morem ei fuisse ab ipsis Sacerdotii rudimentis religiosiori attentione ea hymni verba , quem dicunt , Angelicum recitare , *Quoniam tu solus*
San-

Sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus Jesu Christe : Ipsa quoque Offertorii, ut ajunt, *Offero tibi Deo meo vivo, & vero*, eo spiritus impetu pronuntiabat, ut qui aderant homines summopere obstupescerent, & Sacerdotis sanctimoniam admirarentur. Et ad illam Canonis partem perveniens, quam appellant *Memento*, abalienatus à sensibus, ac pene mortuus videbatur. Peracta verò re Divina in gratiis referendis insumebat tempus planè non modicum.

XI. Cum autem major in dies sanctitatis illius fama percresceret, in ipso juventæ flo-

20 VITA VEN. SERVI DEI

re, vix sacerdotio initiatus ad animarum curam suscipiendam idoneus visus est. Hinc cum rigido examini suas ingenii, ac doctrinæ vires supposuisset, aliosque doctos viros, qui concurrebant superasset, Parochus renuntiatur Ecclesiæ Virginis, quam vocant Stellæ in oppido, quod vulgò Riberam magnam appellant in insula S. Michaelis. Sed vir Dei facti pœnitens, ea qua præditus erat humilitate, tanto oneri Angelicis humeris formidando imparem se prorsus judicans, antequam ad memoratam Ecclesiam contenderet, libenti animo cessit.

fit . Quod non sine superno Dei consilio factum putamus, quippe qui Quentalum non unius populi , ac gentis , sed totius Lusitanæ ditionis , ac præsertim Metropolis Ulyssiponenſis Apostolum prædestinaverat .

XII. Regni hujus eo tempore habenas Joannes IV. moderabatur . Is non ignarus quo pietatis, prudentiæ, ac eruditionis genere Quentalus instructus esset , anno MDCLIV. Concionatorem , atque Confessarium Regalis Sacelli ipsum creavit . Cœpit mox fidelis Dei famulus incredibili fane labore vineam excolere;

22 VITA VEN. SERVI DEI

quis enim nesciat quantæ in aula regnent fraudes , ac in dies repullulent scelera hominum otiosorum ? Vel ipsi Ethnici testati sunt exire aula illum oportere , cui pietatem servare in animo esset . Quid Quentalus ? Cælesti numinis confusus gratia , aulam ingressus , non modò ipse quotidie in spiritu proficiebat , sed ea apud supremi , ac imi pariter subsellii aulicos eloquentia valebat , ut omnes castigato vivere luxu , christianæ disciplinæ severitatem induerent , piis exercitationibus alacriter operam navarent , ac virtutem passim amplectarentur , eo plane

ne felici successu , ut regale palatium , domus religiosior cœnobiis ipsis haberetur .

XIII. Sed cum Ecclesiæ Dei maxime perniciosum sit meliores habere laicos , quam Clericos , cernens Quentalus corruptos istorum mores , præsertim qui aulæ inserviebant , de eorumdem moribus reformandis jamdudum cogitavit. Dura hæc ipsi à principio provincia fuit , ac licèt piis ejus studiis per malos homines Dæmon omni conatu se opponeret , partim tamen exemplo vitæ , partim assiduitate dicendi , Domino potissimum adjuvante eò res devenit , ut erecto in eisdem

24 VITA VEN. SERVI DEI

regalibus ædibus Oratorio ,
 Beatissimæ Virgini sacro , ope-
 ra domnæ Aloysiæ Gusmanæ ,
 quæ habitationem largita est ,
 decenterque exornavit , Cle-
 rum ibi ad orandum quotidie
 cogeret , ac Dominicis , & Fe-
 stis diebus ad audiendum Dei
 verbum , quod ipse mirifice
 prædicabat , interna quadam
 veluti vi impelleret . Fructus
 eorum , qui usque ad quadrin-
 gentos , & amplius Oratorium
 frequentabant , non facile æsti-
 mari possunt . Fuerunt qui ea
 frequentatione , Deique servi
 familiaribus adhortamentis ad
 summum perfectionis apicem
 pervenere .

XIV.

XIV. Reformato Clero, ac aulicorum cœtu, cum majore semper Quentalus cupiditate, flagraret juvandi homines, essetque ipse vas electionis divinæ, ac nobilissimum instrumentum à Deo ad varia gloriæ suæ magnalia destinatum, novem post annos, quos ad pietatem informando regali palatio impenderat, aspirante eodem Cælesti Numine de constituenda pia Virorum, sub nomine Congregationis Oratorii, Congregatione mature deliberavit. Suo viduata Pontifice erat per ea tempora. Ulyssiponensis Ecclesia, Quentalus ut consuetam erectionis
fa-

facultatem impetraret , supplex Capitulum , ac Canonicos adiit : humani generis hostis , cum novum hunc hominum cœtum animadverteret innumeras Deo animas esse lucraturum , ipsis rerum initiis , per se , suosque satellites impedire conatus est . Alii illum irridere , nonnulli hebræum , & hypocritam dicere , complures calumniari . Permittente id Deo , qui Quentalum suum hoc tentationis genere probare , ac exercere volebat ; muniebat se ille patientiæ clypeo , invictoquo animo irrisiones , ac ludibria devorabat .

XV. Quod vero potissimum
du-

durius fuit , duo ex Canonici , quorum alter utpote qui factiosus , cæteris præstabat auctoritate , aperte se se piæ Quentali intentioni opposuere : petita denegant , verbisque asperioribus , atque diæteriis virum repellunt . Ille patienter se gerens , ac peculiari , qua erat in Deiparam Virginem religione , ad ipsam protinus confugiens , ejusdem sacræ imagini libellum supplicem secreto porrexit , in quo verba descripserat : *Memento Congregationis tuæ* . Rempiæ feminæ , cujus tunc temporis erat à Confessionibus , Catharinæ à Senis commendat,

dat , ut nimirum pro felici
 successu Congregationis , Do-
 minum deprecaretur ; de sup-
 plici libello , quem Virgini
 obtulerat ne verbum quidem .
 Paret Confessario femina ;
 cumque in oratione eadem ho-
 ra , qua Capitulum pro novæ
 Congregationis erigendæ li-
 centia agebatur , spiritu in al-
 tum attolleretur , vidit Beatif-
 simam Virginem humilem .
 Quentali chartam Filio offer-
 re , quam deinde subscriptam
 ille Matri reddebat , statimque
 evanuit visum . Nec mora :
 mittit ad Quentalum Cathari-
 na nuntium , Sacerdotem Jo-
 sephum de Cabredo , qui di-
 ceret ,

ceret , ut bono animo esset , fore ut eodem die non modice lætaretur . Quandoquidem puer Jesus Matri suæ libellum ipsius supplicem cum gratioso rescripto reddiderat . Miratur ad hæc Quentalus , utpote qui ea de re nihil unquam cum ullo communicaverat , magisque obstupuit , cum paullo post de concessa sibi à Capitulo facultate , quam optaverat certior esset factus , ac de repentino , & miserabili Canonici obitu , qui ei impudenter obstiterat , cuique Quentalus jam prædixerat , fore , ut Congregationem ipse nequaquam videret , quemadmodum accidit.

XVI. His difficultatum procellis superatis , obtentaque non sine labore regia facultate , cum jam esset Congregationis fundamenta jacturus in parvo cœnobio , quod Dominicani provinciæ Hybernix dereliquerant , omnes , qui se comites sponponderant , nescio quibus Diaboli machinamentis misere abrepti fidem fefellere . At verò Deus , qui in multorum salutem sancti operis institutorem Quentalum ab æterno prædestinaverat , mirificè ipsum in hisce angustiis solatus est . Fecitque ut ob eorum lapsum apertè cognosceret Congregationem non humano ,

mano, sed Divino prorsus consilio constituendam fore. Unus, qui ad dandum sodalitis nomen cæteris alienior videbatur, inopinato Divino afflatus Numine Quentalum sequutus est; parique consensu, incensusque ad mutuam caritatem, ac benevolentiam animis initia Congregationis Oratorii postridie idus Julii anno salutis MDCLXVIII. posuerunt die Virgini, quam à Carmelo nuncupant sacro. Porrò ille, qui se socium Quentalo adjunxit, nomine Franciscus Gomes dicebatur, Parochus Ecclesiæ Deiparæ sine labe conceptæ, vir pius, religione in Deum con-

conspicuus , in animarum salute procuranda sollicitus , sacrorum rituum si quis alius peritissimus .

XVII. Aperto Oratorio , quod Quentalus propriis etiam legibus communivit approbatis à Pontificibus Maximis Clemente X. , & Innocentio XI. , à quo fuit etiam litteris decoratus , quemadmodum S. Philippi Nerii institutum , ita & visus est sequi præclara vestigia , tanta animi alacritate , ut brevi innumeri pene ad illum dicentem audiendum certatim confluerent , quos à peccatorum cœno per pœnitentiæ Sacramentum ereptos , ad orationis

tionis deinde studium, aliaque pietatis opera, quæ in ejusmodi Congregationibus S. Philippi Nerii fieri solent, mirificè inflammabat. Adeò verò viri caritas se effudit, ut non contentus dies fere totos confessionibus excipiendis, piisque agendis adhortamentis impendere, (quo munere usque ad obitum egregie perfunctus est) noctes etiam, vel secretæ contemplationi rerum cœlestium, sive adjuvandis morientium animis insomnes ducebat.

XVIII. Interea cum his, aliisque præclaris operibus hominum salutem procuraret, innumerosque in dies ad meliorem

C liorem

liorem frugem reduceret, ac sacræ confessionis, & Eucharistiæ frequens usus in metropoli Lusitanæ ditionis Ulyssipone revivisceret, nondum elapso anno, quo Congregationem erexerat in gravem ægritudinem incidit: atteruntur sensim vires, corpusque simillimum cadaveri videbatur. Accersiti Medici, alii de salute ejus actum esse clamant, alii fore, ut ad breve tempus viveret, quod phthisi laborantem dicerent, sed interea ad sacras exercitationes ineptum futurum. Habita iterum alia die inter se consultatione, feria v. Cœnæ Domini, anno

MDCLXIX.

MDCLXIX. insipientes ægri vires ad exitum præcipitare, jamjamque interituras, ut veluti morti proximus, sacram Synaxim acciperet, simul decernunt: hinc cum tota eo tempore uno Quentalo sodalitas niteretur, quippe qui solus tunc conciones haberet, unusque pro mille reputaretur, cœpit statim eo languente multitudo, quæ concurrebat diminui, parumque abfuit, quin pium opus penitus interiret. Flere omnes; Quentalus meditari, orare, psallere: eximia in eo fuit in ejusmodi periculo animi tranquillitas, ac summa Divinæ voluntati

subjectio . Cumque servum se veluti inutilem reputaret , nulla Deo vota ad impetrandam sanitatem nuncupabat , neque illud unquam usurpavit , quod S. Martinus sub mortem dixisse legitur : *Domine , si adhuc populo tuo sum necessarius , non recuso laborem* . Solummodo oculis in Cælum defixis , ita Altissimum precatus est : *Domine , si hoc opus est gloria tua , tu succurre* . Qualis , quantusque fuerit orationis successus , sequens dies manifestavit , cum scilicet ex improvviso se se obtulit tamquam homo missus à Deo Pater Didacus de Linan Hispanus Congrega-

gregationis Oratorii Valentiae presbyter, vir admirandæ doctrinæ, summæque probitatis, ac concionator eximius, qui una cum aliis Congregationis Oratorii Matriti auctor fuit. Ajunt hunc virum portam Congregationis Ulyssiponenſis ingredientem janitori, qui ad aperiendum illi advenerat, ita locutum : *Deus huc me ducit*. Ergo Didacus Quentali partes ſibi ſumpſit, divinique verbi explicatione ita ad ſanctitatem animos accendebat, ut laudabiliorem vitæ rationem inſtituerent quamplurimi, augereturque in dies illorum numerus, qui abjectis

inanibus curis , piis exercitationibus Oratorii nomina dabant .

XIX. Quentalus interim Divina potiùs , quàm medica ope à mortis faucibus ereptus , vitæque restitutus , quod ei vel in primis propositum initio fuerat , ut aliquos ingenio , doctrina , ac pietate præstantes ad suum institutum aggregaret , id ipsum à Domino , præter recuperatam , contra omnium expectationem , sanitatem , consecutus est . Fuerunt autem qui eo tempore Congregationi se se adscripserunt lectissimi Sacerdotes Joannes de Guarda , Antonius de Cruce ,
Em-

Emmanuel à Costa, Emmanuel de Lima, Antonius Vasconsellus., Joseph de Vali, Joannes Lupus; Clerici vero Franciscus Pedroso, Antonius de Galla, Didacus Curado, Antonius de Attayde, homines fere omnes nobilissimi, & eximiæ virtutis. Quos inter, eo religiosæ disciplinæ studio, & usu præstare aliis de Guarda visus est, ut statim idoneus reputaretur, qui aliorum mores informaret, novitiorumque magistri munus obiret. Fuit is Joannes de Guarda ex illustri familia, patria Vianensis, dioceseos Bracarensis, honorum contemptor, piisque labori-

bus numquam fessus, quem propterea Quentalus vocare solebat *Patrem fortem*. Sanctissime obiit Romæ in domo S. Hieronymi Caritatis, ex qua, ut marmorea monumenta vetera testantur, manavit in orbem fons pietatis: Ibi enim (ut egregios interim viros si leam litteris, ac virtute præstantes Bonsignorium Caccia-
guerram à Sancto Francisco Salesio ob præclaros ejus libros commendatum, Persianum Rosam, Franciscum Marsupinum, Petrum Spatharium, tres à confessionibus S. Philippi Nerii, Henricum Petram, Theseum Rasbam, venerabilem

lem Dei servum Joannem Leonardum Clericorum Regularium Congregationis Matris Dei auctorem, aliosque complures piorum operum institutores, quorum vitas feliciter adornavit amicus noster vir clarissimus Joannes Marangonus) S. Philippus Neri Congregationem Oratorii fundavit, annosque tres, ac triginta commoratus tanto amore domum ipsam prosecutus est, ut nonnisi Pontificia adactus auctoritate aliò commigraverit, retentis non solum pristinæ vitæ institutis, sed & cubiculi sui clavibus, quod vel ipse quotidie, vel per suos cupi-

cupide invisebat. Porro Joanni de Guarda veram effigiem coloribus expressam amicus ejus intimus cum ejusmodi elogio posuit, meminitque in suo theatro historico almæ domus Lauretanæ vir doctissimus, monumentisque egregiis notus Petrus Valerius Martorelli Patritius Auximanus jam Episcopus Feltranus, tom. 2. fol. 83.

„ XX. Rev. Pater Joannes de
 „ Guarda Congregationis Ora-
 „ torii Ulyssiponenſis, vir sum-
 „ ma doctrina, omnique virtu-
 „ tum genere decoratus; post
 „ innumeros pæne homines ver-
 „ bo suo, & exemplo ad melio-
 „ rem frugem redactos, post
 „ Epi-

„Episcopatum constantissime re-
 „cusatum, voti reus, quod pro
 „salute Regis nuncupaverat, ad
 „Lauretanam domum, & ad Sa-
 „cra Apostolorum limina pro-
 „fectus, ædes S. Hieronymi Ca-
 „ritatis ingreditur, ubi gravi,
 „ac diuturno x x i i. annorum
 „morbo conflictatus est; quo
 „tempore, qua patientia, ac qui-
 „bus virtutibus ipsum Divina
 „gratia ditasset, in aperto fuit,
 „cum vivens ab omnibus cole-
 „retur, & moriens flexibile, ac
 „nihil nisi sanctitatem spirans
 „corpus reliquerit; cujusmodi
 „post tres annos, tumulo rese-
 „rato mire compertum est. Ob.
 „xv. Kal. Decembris MDCCXXVII.
 „ætatis

44 VITA VEN. SERVI DEI

„ætatis suæ anno octogesimo.

XXI. Nunc ordinem historiarum prosequamur, cum aucto brevi domesticorum numero, quod bono Quentali odore attracti plures Congregationi adscribi peterent, & impetrarent, loci angustia, ubi pia exercitia peragebantur, confluentes vix caperet, locus alius opportunior quæri cœptus est: fuerunt tunc temporis, qui sanctitate Servi Dei permoti situm amplitudine, aerisque salubritate insignem pro nova fundatione gratanti animo exhibuere; quem tamen, quod populo incommodus videretur, sine ulla
cun-

cunctatione recusavit , non enim quærebat quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, quæque non suam, sed alienam commoditatem spectarent. Quamobrem Ecclesiam quandam Spiritui Sancto sacram ab ejusdem Divini Numinis sodalicio facillime impetravit, obtinuitque; ibique aliis coemptis ædibus, iisque solo æquatis novam à fundamentis construxit fabricam, in qua & Patres commodius habitarent, & exercitia pietatis ad communem utilitatem majori frequentia ac fructu celebrarentur.

XXII. Illud vero hic ut miraculo

raculo propius memorandum
 est , quod licet Quentalo in-
 re tam ardua , quæ ditissimos
 quosque terrere solet , pro-
 ventus alius adesset nullus , nisi
 quem ejus accensa in Deum
 fiducia pollicebatur , ea tamen
 felicitate novum opus aggres-
 sus est , ut brevi absolutum
 cerneret , tot , tantisque undi-
 que spontaneis piorum homi-
 num eleemosynis concurrenti-
 bus , ut uno quoque Sabbato ,
 nummos aureos tercentum ,
 & aliquando amplius prompte
 persolveret . Sunt enim profe-
 cto Ulyssiponenses cum pri-
 mis pietatis studiosi , testantur-
 que hodie ejus Civitatis tem-
 pla

pla egregia, & opera insignia caritatis. Quentalum vero, ut in eo opere adjuvarent divinitus etiam admoniti videbantur, quippe qui non semel tantum pecuniæ ad ipsum mittebant, quantum præsentis necessitati satis esset. Hinc cum quadam die centum aureos nummos desideraret, non habens quo pictori satisfaceret, qui Ecclesiæ fornicem coloribus adornaverat, indigentiam Patri suo Cælesti vix in missa exposuit; quum è vestigio, peracto sacrificio, famulus Ducis de Cadaval, domini sui nomine Quentalo desideratam pecuniæ summam erogavit.

Ob-

Obstupuit sane Quentalus ; ætisque Duci gratiis magis miratus est , ut sentiit , illum ipsamet die , qua per famulum centum aureos miserat , quinque centussium argenteorum millia , *cruciatos* vocant, recuperasse , quos omnino in deperditorum loco habebat ; dicereque idcirco per jocum solitus erat ipsam pecuniæ quantitatem jam in libro vanitatum suarum adnotavisse .

XXIII. Ergo beneficentia Ulyssiponensium constructæ sunt ædes . Quentalus una cum suis ad illas migraturus præ humilitate , quam omnes præferebant , sua quisque imposita

sita super humeris propriis non
 sine populi spectatoris admira-
 tione asportabant; exemplum
 secuti Sancti Philippi Nerii,
 ejusque sociorum, quos ita
 egisse testatur Baccius, cum è
 domo S. Hieronymi Caritatis
 Urbis ad novas ædes, quas
 Valicellianas appellant, pro-
 fecti sunt. Accidit autem
 translatio Quentali anno salu-
 tis MDCLXXIV. die festo Beatissi-
 mæ Virginis in Cælum assump-
 ptæ: quo tempore solemnem
 supplicationem Dei Servus ad-
 ornavit, in qua Capellanus
 major, ut vocant, regalis Ca-
 pellæ D. Aloysius de Sousa
 Archiepiscopus postea Ulyssi-
 D ponen-

ponensis , ac S. R. E. Cardinalis amplissimus , sacram gestabat hostiam , quam præeunte accensis cereis universo Clero ejusdem Capellæ regalis , religioso obsequio prosequebatur inclytus Rex Petrus II. Lusitaniam tunc temporis regens , Quentalo magnopere addictus , magna Procerum comitante caterva .

XXIV. Iis auspiciis , sanctisque cæremoniis translatione novi , piique sodalitiis celebrata , nihil prius Quentalus habuit , quàm ut ipse , ac focii , qui Congregationi nomina dederant , ad animarum salutem sedulò incumberent .

Hinc

Hinc omnia omnibus factus, ut omnes lucrifaceret, ad constitutiones Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, cujus institutum, ne videretur novi Ordinis Auctor mirificè complexus fuerat, inter alias hanc legem addidit, ut Patres diœceses solliciti peragrarent confessionibus hominum excipiendis, & prædicationi Verbi Dei operam navarent: Quod munus quanto incommodo, & fructu idem Quentalus sit executus nemo facile explicaverit. Enim vero non semel ipsi contigisse affirmant, ut nocte vix Ecclesiæ alicujus porticum inveniret, ubi fessa piis laboribus

D 2 mem-

membra super saxorum acervo collocaret. Quibus quidem operibus, & vitæ exemplo tantum apud homines proficiebat, ut ex longinquis locis magnus ad illum audiendum fieret concursus, multique ita ad pœnitentiam commoverentur, ut aliquando post concionem domum rediens, peccatorum confessiones in via excipere coactus fuerit.

XXV. Quin & sollicitudinem habere videbatur omnium Ecclesiarum tamquam alter sui temporis Apostolus, illamque ubi per se ipsum non posset, per alios exercebat: qui ejusdem exemplis moti, summaque

que opera , & auct̃oritate ad-
 juti Congregationem Orato-
 rii non modo in Portugallia
 statuerunt , sed in novi Orbis
 partes remotissimas invexere ,
 quemadmodum docent ipsæ-
 met Quentali litteræ exara-
 tæ VII. Idus Novembris anno
 MDCLXXXIX. ac missæ ad virum
 clarissimum Joannem Marcia-
 num Congregationis egregii
 Oratorii Neapolitani Presby-
 terum , qui earundem memi-
 nit tom. 5. lib. 3. cap. 15. sui
 celebris , ac immensi operis
 italice descripti , cui titulus .
*Monumenta historica Congre-
 gationis Oratorii .*

XXVI. Per litteras quoque,

D 3 ubi-

ubique se præsentem reddens
 jacentes erigebat, afflictoſ mœ-
 rentesque conſolabatur, cun-
 ctos denique ad patientiam,
 fidemque adhortari curabat.
 Ipſum quippe veluti Dei ho-
 minem non ſolum domeſtici,
 ac propinqui, ſed exteri pa-
 riter, ac viri principes, &
 ipſa religioſorum Ordinum,
 capita quam frequentiffimè in
 rebus arduis conſulebant, gau-
 debantque plurimum ſalutari-
 bus Quentali reſponſis, quæ
 pietatis ergo non ſecus, ac
 ſanctorum pignora multi con-
 ſervabant.

XXVII. Alium præterea
 modum reperit, quo & ab-
 ſens,

sens, & vita functus omnes ad sanctitatem accenderet ; editionem scilicet piorum librorum ; quos licet lusitano sermone ipse descripserit , illos tamen quod pietatem maximè redolerent , alii in suam linguam , Quentalo adhuc vitam agente , transtulere . Sed ecce ipsius librorum syllabum . Scripsit Meditationes super totius anni dominicis in tria volumina distributas ; item Meditationes de infantia , vita , passione , & resurrectione Domini nostri Jesu Christi , in tres alios Codices divisas . Duo insuper sermonum volumina , quorum plerosque antequam

Congregationem fundaret, doctorum virorum plausu, & audientium utilitate in regali Capella recitavit. Extant initio operum testimonia Theologorum non imi subsellii, qui ingenuè falsi sunt se in Quentali libris *censoria virgula nihil, laudis omnia digna respexisse*. Illud itidem usurpantes quod de S. Eusebio S. Maximus pronuntiavit: *ad laudes addidisse aliquid decerpisse est*; & commune, tritumque proverbium: *Quod per se patet, non indiget probatione*. Ego hoc tantum dixerim, quod in laudem Sancti Basilii peroravit S. Gregorius Nazianzenus:

Una,

Una, & perpetua, & maxima oblectatio, illius opera, & lucubrationes.

XXVIII. Nuper in Urbe Roma Meditationes de passione Domini nostri Jesu Christi cum animarum fructu italice reddidit Frater Joannes Joseph à S. Teresa Carmelita discalceatus, Regis Britanniae Theologus. Editus est liber Romae typis Rosati, & Borgiani anno MDCCXXXIII. De ipso consultus à Sacri Palatii Apostolici Magistro Theologus praestantissimus Franciscus Maria Ganassoni Clericus regularis, nunc Ordinis sui Procurator, quem generalem appellant, hoc elogium

gium libro præfixit *Mandatis Reverendissimi P. Joannis Benedicti Zuanelli Sacri Pal. Apost. Magistri obsequens summa animi voluptate legi librum, cui titulus &c. Opus profecto & pietati, & doctrina Auctoris sui planè respondens, ac utilissima, & clarissima versione illustratum, aptissimum judico ad perfectè componendos legentium mores, cum cuilibet serio meditati, quæ in eo scripta sunt, dicat Deus, inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in (Calvario) monte monstratum est &c. Meditationes de infantia, & vita Christi statim*

tim ac Lusitana lingua Quentalus edidit, italicas fecit Ferdinandus Orfelli Forolivienſis, typiſque Angeli Nicolai Tinnaſſi conſignavit Romæ anno MDCLXXV. dedicavitque lectiſſimæ feminæ Principi D. Lauræ Catharinæ de Alteriis.

XXIX. Si verò ut unusquiſque loquitur, ita & operari putandus eſt, ex ipſiuſmet Quentali libris perſpicuè innotefcet qualis ejuſdem erga virtutes ardor, ac ſtudioſum fuerit, horrorque adverſum vitia, in quæ magnopere invehebatur. Alienus enim erat à pseudoaſceticis arguentibus, quod ipſi agunt, ſe ipſoſque,
ut

ut Apostoli phrasi utar, condemnantibus, in quo alios judicant. Quentalus in primis caritate in Deum tanta flagravat, quanta par est eum esse, qui humanis rebus penitus contemptis, assiduæ rerum cælestium contemplationi deditus foret; hinc cùm ille summè præsentia fastidiret, summè Deum diligere necesse erat: quam quidem dilectionem, amatoriis jaculationibus, vel fervido alloquio, ac frequenti mentis abalienatione, veluti quodam in Deum volatu quotidie manifestabat; mirabaturque illos non parum, qui in eliciendis actibus veri amoris, quem

quem vocant perfectum , difficultatem obtenderent.

XXX. Æstuabat ipse præterea tanto caritatis igne , ut veluti alter Philippus Nerus , quos pectori admoveret suo , in Dei amorem inflammaret , eorumque animos , quantumvis duros ad contritionem peccatorum impelleret . Id quod inter alios expertus est Matthias Pereyra , qui complexu Quentali suarum illico culparum dolorem concepit vehementem , & quod diu nunquam obtinere potuerat , flere etiam illas cœpit uberius.

XXXI. Erga augustissimum Eucharistiæ Sacramentum summa

ma

ma fuit in Quentalo religio ,
 ac amor præcipuus ; nam ut
 taceam reliquam religionem ,
 qua ad sacris operandum , di-
 vinamque liturgiam rite per-
 agendum se comparabat , de
 quo alibi dictum est , incredi-
 bile dictu plane videtur quo
 sensu pietatis , atque ardore
 mentis anniversariam Eucha-
 ristici mysterii solemnitatem
 celebraret. Sollicitus erat quo-
 ad vixit si pavimenta tersa , si
 claustrum , quâ sacra hostia
 in processione gestabatur , pre-
 tiosis stragulis , rutilantibus-
 que floribus magnifice exsplen-
 desceret ; agebatque iis gra-
 tias , elogiisque cohonestabat ,
 qui

qui in ea functione ipsum adjuvantes, pari studio, ac religioso pietatis indicio ineffabilis Sacramenti memoriam coluissent. Porro ut perpetuo quotannis tantam sollemnitatem externo apparatu, splendidaque cum pompa Patres alacriter exciperent, & celebrarent, annuum iis censum una cum sumptuosa supellectile reliquit.

XXXII. Qualis vero esset Quentali pietas in magnam Dei Genitricem satis ipse luculenter expressit, cum in libro meditationum de Infantia Christi Domini, cum in multis concionibus, atque adhortamen-

tamentis , quibus potissimum
 animum intendebat , ut in
 omnium animis dulcissimæ
 Virginis amorem accenderet ,
 atque amplificaret; gnarus ve-
 rissimum esse S. Abbatis Cla-
 revallensis effatum , omnia no-
 bis Deum donari voluisse per
 Mariam ; expertusque ipsemet
 fuerat quantum præsidii beata
 Virgo attulisset in prima suæ
 Congregationis designatione ,
 cum scilicet ejus patrocinio ,
 alio loco memoratas difficul-
 tatum moles superavit , & sty-
 giorum satellitum impetus fre-
 git . In cujus sane sempiter-
 nam beneficii memoriam lege
 sancivit . Primo ut Alumni
 post

post annum probationis palam in Choro Sacramento se obstringerent Beatissimæ Virginis Conceptionem defendere ab omni labe prorsus expertem . Secundò ut singuli in ejusdem obsequium globulos precatorios semel in die tere-
rent , & quam piissime recitarent . Tertiò ut quotidie una simul litanias canerent , quas vocant Marianas , implorando tantæ Virginis patrocinio . Quartò ut in sacris Missionibus devotionem erga Deiparam omnibus commendarent , remedium veluti præsentissimum , obtinendæ , servandæque gratiæ Dei . Quintò de-

E nique,

nique , ut nemo domo exiret nisi petita priùs benedictione à Venerabili Sacramento , ac Virgine Dei Genitrice , cùm verò reverteretur defectuum foris patratorum ab eisdem veniam postularet .

XXXIII. In cæteros Cæli Cives , ipsorumque reliquias , imaginesque eximium illi studium , & observantia insignis . Venerabatur tamen aliquos impensius , eosque in necessitatibus singulariter invocabat . Quem verò præcipuo cultu prosequeretur , is erat S. Philippus Neri Congregationum Oratorii parens , ac Patronus præcipuus , qui non
fe-

semel Dei famulum mirifice adjuvit, præsertim verò cum gravissime ægrotaret; quo tempore visus est beatus Pater à toties memorata Catharina à Senis, una cum Dei parente à Christo Domino sanitatem Quentalo enixis precibus postulare, fremente tartareo spiritu, qui variis artibus Congregationem nascentem in salutem multorum præfocare molitus fuerat.

XXXIV. Jam quanta esset Quentali caritas erga proximos haud facile oratione consequar. Hæc illum cum Ulyssipone, cum alibi ægris, vinctis, miseris, adeò veluti

servum addixerat , ut sui ipsius oblitus esse omnino videretur . Migrabat huc , illuc fulguris instar , discruciabaturque vehementissime , quod simul adesse omnibus nequiret . Itinera quantumvis longa alacri animo suscipiebat , ut homines à peccatorum cœno extraheret , omnesque ad Jesu Christi amorem accenderet , & inflammaret . Propterea consilio , opera auctoritate , qua apud cunctos valebat , adjuvit plurimum Congregationes Oratorii Civitatis Pernambuci , & Goæ , conversioni infidelium solícite incumbentes , quas stygius hostis per malos homi-

homines è medio tollere conabatur; imo cum adhuc Quentalo vitam agente Pernambuci Patres adeo à Magistratibus vexarentur, ut Congregationem jam interituram dubitarent, ipse illos ad patientiam adhortatus, prophetico veluti spiritu esse bono animo jussit, promisitque se Cælo donatum, causam in supremi Numinis Tribunali peroraturum, facturumque, ut Congregatio, quæ tunc nascebatur, victis persecutoribus, tranquilla pace frueretur. Respondit eventus dictis; nam paullo post Quentali obitum mutatæ sunt res, statimque cessavit tempestas.

XXXV. Qui aliorum salutem longe absentium solícite invigilabat , quo caritatis studio propinquorum necessitates curaret , aperte constat ex tot pietatis officiis , quæ Dei famulus mis. ris hominibus præstabat . Consueverat ipse frequenter invisere nosocomium insanabilium , ubi lectos componere , & pavimenta mundare primum delectabatur , docebat deinde Christianæ doctrinæ rudimenta , ac mysteria nostræ religionis , solabaturque omnes dulcibus verbis , addebatque , ut & patientiam in ærumnis exercerent , doloremque elicerent
de

de ante actæ vitæ peccatis :
 demum eleemosynas elargie-
 batur , quibus ægrotantium
 animos apprime sibi devincie-
 bat . Senex factus cum ejus-
 modi officia caritatis per se-
 metipsum præstare nequiret ,
 alumnos coegit , ut ipsi onus
 subirent ; statuitque ut ter in
 anno , die scilicet Domini na-
 talitia , feria v. hebdomadæ
 sanctæ , ac festo assumptæ Dei-
 paræ eadem religiosæ pietatis
 opera memorato æumnarum
 conclavi quam alacriter exhi-
 berent . Idipsum fieri voluit
 erga carceri mancipatos , tri-
 remibusque misere condem-
 natos , quos Dei Servus Do-

minicis , festisque diebus post conciones in Ecclesia peractas invisebat , unumquemque monens quod æternam ipsorum salutem spectaret , largasque eleemosynas distribuebat . Obtinuit postremo eisdem triremi damnatis facultatem , ut omnes simul quotannis Congregationem advenirent feria iv. sanctæ hebdomadæ , ibique opera Sacerdotum , ac Sacramenti virtute à peccatorum sordibus expiati divina Christi mensa communicarent ; quos postea Quentalus cibariis abundantibus recreabat , hodieque mos à Patribus servatur religiosissime .

XXXVI.

XXXVI. Ceterum quandoquidem nobis hoc loco de piis ejus largitionibus verbum incidit, eæ profecto tales, ac tantæ fuere, ut vix earum numerus iniri possit; succurrebat tum viris, tum feminis egestate pressis nobilis, medii, ac infimi generis, præsertim quas pudentes vocant, quæ nimirum ostiatim mendicare erubescunt, & domi nimis anguste vivunt. Præveniebat singularum necessitates, protinusque largiter, & supra spem ipsis donabat, illis pecuniam quotidianam, his menstruam, aliis vestes etiam sumptuosas, pro uniuscujusque conditione, atque

atque indigentia ; nobiles si-
 quidem familiæ multæ erant ,
 quæ munifica Quentali libera-
 litate victitabant . Ut autem
 spontanea ista misericordia ma-
 jorem apud Dominum gratiam
 inveniret , quod erogaret , clam
 omnibus , ac soli cælesti Nu-
 mini notum esse procurabat :
 utebatur iccirco piis viris , ac
 summæ prudentiæ , qui eleemo-
 synas secretò janitoris Congre-
 gationis nomine deferrent , ac
 ministrarent . Quas verò puel-
 las pupillas cerneret , quarum
 pudicitia periclitaretur ob an-
 gustiam rei familiaris , curabat
 in asceterium , quod vocant à
 Misericordia immitti , ibique
 sub

sub claustris, & Sanctimonialium feminarum disciplina magno labore, & impensa educari, quousque congrua dote, quam ipsemet Quentalus erogabat statum eligerent, vel ineundo scilicet matrimonio, vel perpetuæ religioni, & castitati se consecrando.

XXXVII. Mulieres quoque, quæ virginitatis naufragium passæ fuerant commiseratus summo opere Quentalus Matronis eximiæ caritatis, atque prudentiæ secretò tradere consueverat ne pudicitia, capitisve periculo, tumentem uterum oblatrantium hominum oculis exponere cogerentur; sub-

subministrans ipse quantum illis in eo miserabili statu satis esset; calamitatumque cumulo remedium tribuens præsentissimum, quo simul & publicæ existimationi, & singularum animis, corporibusque consultum est. Quis enim ignorat quantæ hodie ubique locorum cum se senserint concepisse de scelere, abortii venena meditantur, & frequenter etiam ipsæ commortuæ, trium criminum reæ ad inferos perducuntur, homicidæ sui, parenti injuriæ, nec dum nati filii parricidæ?

XXXVIII. Neque minor Quentalo cura de mulierculis, quæ

quæ propter egestatem copiam
 sui corporis faciebant ; ipsas
 itidem nobilibus , piisque fe-
 minis solitus erat dividere sus-
 tentandas , atque in officio
 continendas ; ne cui vero gra-
 vior esset impensa , ipse inter-
 im Pater æquissimus , vel lo-
 cum , quo tutæ perpetuo de-
 gerent , vel pecuniam , qua
 domi suæ vitam deinceps abs-
 que peccato ducerent , impen-
 sius procurabat . Erat profecto
 Quentalus verus Christi disci-
 pulus , erga pauperes non ver-
 bis , sed largitionibus effusissi-
 mus , diligebatque omnes ope-
 re , & veritate juxta normam
 Sancti Evangelii , neque illos
 imi-

imitabatur, quibus favor pauperum est interdum occasio avaritiæ, verum esuriens ipse pascebat alios, & ore pallente jejuniis, fame aliena torquebatur, utque alii commodius viverent, voluntariam paupertatem ipse libenti animo amplectabatur.

XXXIX. Amore accensus ipsius virtutis, statim ac Congregationem, quam Dei aspirante gratia ipse instituerat, ingressus est, eidem amplam bonorum suorum omnium donationem fecit; quod quidem molestum illi minime visum fuit; utpote qui semetipsum abnegans sacro se sodalitio quasi

quasi servum addixerat : neque enim , ut verbis utar Sancti Gregorii Magni , Pontificis maximi , laboriosum est homini relinquere sua , sed valde laboriosum est relinquere semetipsum : Minus quippe est abnegare quod habet valde autem multum est abnegare quod est. Ergo Quentalus paupertatem se suscepisse magnopere gratulabatur , dicereque solitus erat , eum qui exoptaret nihil sibi in hoc mundo defuturum , omnia relinquere oportere , secundum illud Apostoli effatum : *Nihil habentes , & omnia possidentes.*

XL.

XL. Cultus ei de vestibus nullus ; detrita assutaque tunica fartaque centonibus , & obsoleto palliolo delectabatur, exorari numquam passus ut illa mutaret , tametsi quidem refarciri ludere omnino operam esse Sarcinator contenderet , querereturque locum amplius non inventurum , ubi frustula apponeret . Biretum saltem ut novum aliquod admitteret , vetustiori , ac trito deposito nullius unquam preces valuerunt ; imo cum liberalis homo , nescio quid pecuniæ ad ipsum misisset , ut biretum sibi novum conficeret , Quentalus in parte morem gerere

VO-

volens pii hominis voluntati ,
 vetus statim refarciri curavit ,
 nummosque satius duxit in-
 pios usus convertere ; obser-
 vatus tandem est , cum ad
 concionandum progredieretur ,
 despiciatus semper , obsole-
 tiusque quod haberet biretum
 adhibuisse .

XLI. A pecunia , & auro
 abhorruit quammaxime ; mun-
 dique divitias instar Apostoli
 veluti stercore arbitratus , di-
 ctitare consuevit se illas tanti
 habere , quanti quis atrum
 carbonem faceret . Cùm initio
 Congregationis tyro quidam
 ditior gravissime ægrotaret ,
 rogavit Quentalum , ut pro li-
 F bito

bito suo testamenti tabulas ordinaret: annuit ille, resque ita omnes disposuit, ut ex multis aureorum millibus, quos testabatur, nihil Congregationi cæteroqui indigenti reliquum fecerit; tabulario, astantibusque heroicum Quentali actum tota Civitate prædicantibus. Aliud non huic absimile illustre facinus foris accidit, cùm scilicet Matthæo Quaresma morienti in supremo certamine Quentalus pie assisteret: enim vero volens is omni pacto domum amplam posthabitis etiam Sororibus Congregationi relinquere, opposuit se illi Dei servus, suafitque

sitque ut ne id quidem facere
 cogitaret; cumque vero æger
 in donandi proposito obstina-
 te persisteret; Quentalus se-
 runc erigens, zeloque accen-
 sus divino, pro ægri Consan-
 guineis ita feliciter peroravit,
 ut donationem Patribus facien-
 dam omnino elideret, ac præ-
 focaret; cujusmodi exemplo
 profectò significavit, quo pie-
 tatis studio sacri homines cum
 infirmis præsertim agere, &
 versari debent. Sunt enim
 aliqui iis similes, de quibus,
 quod hæreditates variis arti-
 bus captarent, ita olim ad
 Nepotianum optimum Cleri-
 cum scripsit S. Hieronymus:

Audio præterea in senes , & anus absque liberis quorundam turpe servitium ; ipsi apponunt matulam , obsident lectum , purulentiam stomachi , & phlegmata pulmonis manu propria suscipiunt ; pavent ad introitum medici , trementibusque labiis an commodius habeant sciscitantur , & si paulatim senex vegetior fuerit , periclitantur , simulataque lætitia mens intrinsecus avara torquetur .

XLII. Ab hominibus istiusmodi ingenii quam alienus existerit Quentalus , prodidit ipse alia occasione , alioque facto supramemoratis longe nobiliori.

biliori. Commiseratus Lusitanorum Rex Petrus II. angustiam rei familiaris, qua sub initiis novella Congregatio premebatur, profusa liberalitate digna sane Principe munificentissimo magnam auri vim Quentalo exhibuit. Ille non modo pecuniam sibi sponte oblatam, ac præsenti Patrum necessitati pernecessariam constantissime recusavit, sed quod incredibile dictu videtur, Regem modestè redarguit, quod scilicet gravatus ære alieno, eleemosynas vellet erogare, additque potius sibi fore ea solvere, quæ deberet, quam Congregationi

de alieno largiri . Factum profecto rarum ; cui fere simile consignatum litteris habetur in vita Civis mei Sanctissimi Ordinis Minimorum Fundatoris Francisci de Paula , qui tamen libertatem , qua loquebatur stupendo etiam prodigio cumulavit . Nam cum ex innumeris quos Rex Neapolis Ferdinandus Primus ipsi obtulerat , aureum nummum manu premeret , illico sanguis erupit ; eoque indicio Principem monuit esse illum verè sanguinem subditorum , quos publicis , ac iniquis vectigalibus tam graviter læserat , atque contriverat .

XLIII. Humilitatem adeò coluit Quentalus , ut interiorum animi sui dejectionem dictis, factis, ipsoque oris habitu demonstraret: appellitabat se peccatorem omnium maximum, servum inutilem, dignumque ut à Congregatione deiceretur, eo quidem animi sensu, ut non scenice locutum, vel perfunctorie cum epitheta isthæc depromeret, sed quod ita de se re vera arbitraretur, profusis lacrymis, ac fervore spiritus, factisque illustribus comprobarer. Cum enim alii naturæ nescio quo corruptæ instinctu tam anxie dignitates ambient, ac patro-

ciniis procurent , ille sponte sibi exhibitum à memorato Petro II. Rege Lusitaniæ insignem Episcopatum Lamacensem constanti animo recusavit, quamquam ut ipsum acciperet enixis precibus rogaretur, excusans se , quod eo honore indignum se esse judicaret . De libris item , quod ipse elucubraverat , quamvis illi in ore , & admiratione omnium essent, ita demisse, & humiliter sentiebat , ut interdum Patri Francisco Pedroso ingenuè fateretur eos non esse tanti ponderis , atque momenti , ut legi unquam ab aliquo mere-
rentur .

XLIV.

XLIV. Sed ejus humilitas tum maximè eluxit , cum ad abjectissima quæque ministeria descenderet ; verrere pavimenta , mundare sordes , lances tergere , sedere ad culinarii latus , aliaque obire , quæ vel infimæ plebis homines facere detrectarent. Omitto quantum sibi gratularetur , cùm Sacerdotum sacrificiis inserviret ; est enim ejusmodi ministerium omnium nobilissimum , quo ad confusionem multorum litanti Presbytero ministrare erubescientium functus est aliquando in hac nostra temporum sæce Pontifex Maximus , & Jesu Christi Vicarius

carius Benedictus XIII. vir ,
cui similem in reparanda ve-
tere collapsa Ecclesiæ discipli-
na , augendaque re Divina
Ecclesia Dei semper optabit .

XLV. Nefas mihi esse pu-
to silentio obvolvere quædam
alia animi demissionis argu-
menta , quæ mirificè ad mor-
tem usque exhibuit Quenta-
lus . Venerabantur illum sa-
pientissimi , ac nobilissimi qui-
que viri , potissimum vero Lu-
sitaniæ Reges , qui frequenter
Dei famulum in Regias ædes
evocandum curabant , fami-
liaribus ipsius colloquiis frui-
turi : parere ille , præsertim
cum de re gravi ageretur ,
sed

sed ægre ferens honorifica
ejusmodi invitamenta , testa-
tus est non semel socio , quem
una secum ducebat , malle se
ad patibulum ire , quam ad
Regale palatium . Et sane fi-
deles testantur litteræ recusasse
Quentalum regiam domum ,
casamque humilem elegisse
cum Apostolico missionis mu-
neri intentus , rogante , ac præ-
sente Petro II. una cum aulæ
suæ magnatibus in Ecclesia
Sanctimonialium loci , quem
vocant *Odivellos* , conciona-
tus est , agens de horrendo
hominis improbi sacrilegio ,
qui sacram pyxidem , in qua
divinissimum Christi Corpus
af-

asservabatur, impie suffuratus fuerat. Adduntque ipsæ litteræ lautas epulas, quas Princeps munificus ei miserat cum tenui cibario commutasse, quod sibi hospita paupercula ad prandiolum præparaverat.

XLVI. Est adhuc quod lubet adnectere huc usque enarratis de profunda Quentali humilitate. Ægrotanti aliquando illi laudatus toties Rex Petrus II. aulicum misisse fertur, qui à se diceret exoptare se, illum præsentia sua invisere. Cui Quentalus agere se inquit gratias tantæ Regis benignitati, rogare tamen ipsum ne id efficeret, dignareturque ne
ad

ad tuguriolum suum vellet accedere. Insuper cum aliquando consideraret Quentalus longa itinera, ingentesque suis labores exponeret, quos alacri animo presbyter quidam subiverat, ab Episcopo, & Magistratu Civitatis Contii (*Miranda*) vulgo appellant, Ulyssiponem missus inter hiemis rigores mense Decembri anno MDCXCVIII. ut de fundanda apud ipsos Congregatione cum Quentalo ageret, Dei Servus tactus dolore cordis intrinsecus quod nihil ipse boni egisset, in eos prorupit gemitus, atque singultus, ut plerisque visum sit inde morbum contraxif-

traxisse, quo vitam sancte finivit.

XLVII. Neque verò hæc tam egregia Quentali humilitas ejus animum abjecit unquam quo minus immensa quadam animi magnitudine maxima quæque moliretur, flocci pendens hominum molestias, irrisiones, atque indignitatem, quas initio Congregationis pro Dei gloria, ac animarum salute vorare solitus erat alacritate mirabili: est etenim, quemadmodum ante nos alii adnotarunt, hoc Servorum Dei proprium, ut apud seipsos humiles, & abjecti, in divinis negotiis mire

re fortes sint , atque constantes . Hinc vocatus frequenter , ut in doctorum virorum cæribus suum quoque de re , quæ agebatur , animi sensum depromeret , privatis omnino posthabitis rationibus , ac humano respectu , qui multos mentiri facit , quid secundum Deum sibi esse videretur , libere pronuntiabat ; quamvis suam sententiam nonnunquam cerneret opinioni insigniorum hominum adversari . Consueverat autem ipse antequam iret , exorare prius tantisper Spiritum Sanctum , ut & lucem , ne erraret , & ad dicendum libertatem sibi tribueret ;
non

non ignarus ejus sententiæ ,
 quam in Epistola sua Canonica
 S. Jacobus Apostolus ita descripsit : *Omne datum optimum , & omne donum perfectum desursum est , descendens à Patre luminum .*

XLVIII. Jam filia humilitatis est obedientiæ virtus : quod ex Apostolo discere licet qui de Archetypo omnis humilitatis Christo Jesu ait , Epistola ad Philippenfes cap. 2. *Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem , mortem autem Crucis .* In quem locum inquit S. Thomas : Modus humiliationis , & signum humilitatis est obedientia

dientia , quia proprium superb-
 orum est sequi propriam vo-
 luntatem . Ergo Quentalus à
 nutu potissimum ejus pende-
 bat , qui à suis erat Confes-
 sionibus ; deinde licet impe-
 rare sit præcipuum superiorum
 munus , & obedire subjecto-
 rum , ipse quamvis præpositus
 esset , & Congregationis fun-
 dator unicus , adamussim sta-
 tutis legibus obtemperabat ,
 tanto studio , atque sedulitate ,
 ut ne latum quidem ab iis un-
 guem discederet . Conscius ve-
 rò sibi longè tutiùs esse regi
 quàm regere , & parere quàm
 imperare , non semel in Con-
 ventu patres , ut vocant Capi-
 tulares

G

tulares exoravit , ut alterum eligerent superiorem , cuius arbitrio reliquam ipse vitam credere posset , atque subijcere . Quamobrem cùm anno salutis MDCLXXXVII. die XXII. Novembris id ipsum enixiùs expetisset , alius eximiæ virtutis Sacerdos pari suffragio Præpositus renunciatus est , cui omnium primus Quentalus flexis genibus manus exosculatus religiosæ obedientiæ reverentiam exhibuit ; curavitque deinceps instar Tyronum magnipendere vel nutus ipsos , & levia Superioris indicia . Sanè frequens erat , & memorabile Quentali dictum , se vel homini

mini Æthiopi , ut Deo fore obediturum , si Congregationi præesset . Quod nequis credat alienum à mente Sanctorum Patrum , quorum lectione mirè Quentalus delectabatur , operæ pretium duxi unum saltem testem afferre S. Bernardum , qui libro *De precepto , & dispensatione* cap. XII. scribit : Sive Deus , sive homo Vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit , pari profecto obsequendum est cura , pari reverentia deferendum , ubi tamen Deo contraria non præcipit homo .

XLIX. De castimonia Quentali quid attinet dicere , qui

illam ab ipsis vitæ rudimentis præcipuam habuit , & ad extremum usque illibatam sedulo custodivit? Evitavit vel puer solutis moribus adolescentes, eosque quandam veluti pestem fugiebat. Pro comperto habetur verbum ne ullum quidem unquam protulisse, quod fœdare vel minimum pudicitiae florem videri posset. Aversari mulieres naturale ei fuit, quibus tamen si alloqui in sacra Confessionali sede oporteret, paucis asperisque verbis utebatur: idipsum admonens, ut alumni facerent; ut Confessarii nimirum blandè non agerent cum feminis peccata sua
ex-

exponentibus , sed potius ad
 severitatem propenderent, jux-
 ta illud a Carthusiano *De vita*
Curatorum articulo LXV. tam-
 quam Augustini prolatum :
Sermo brevis, asper, & rigi-
duſ cum feminis eſt habendus.
 Quod quamquam apud genui-
 num Augustinum non occur-
 rat, habetur tamen ſin minus
 totidem ſyllabis , & eadem
 plane ſententia in calce libri
De ſingularitate Clericorum,
 inter opera S. Cypriani. Repre-
 hendimus jam & nos in opere
 edito non ita pridem de Co-
 dice S. Euangelii , atque ſer-
 vatis in ejus lectione , & uſu
 vario ritibus lib. II. cap. XIV.

abusum illum pudendum quidem quammaximè gravique cum animarum detrimento conjunctum, abusum inquam sacrorum quorundam hominum; qui in sacra Confessionali sede ante Deum, & Divina mysteria longa colloquia cum mulieribus instituunt tanta libertate, atque licentia, quanta domestici parietes, ac profana loca cuilibet è populo vix tribuerent. Porro Quentalus, qui suis etiam inculcabat, ut caute cum mulieribus versarentur, servarentque veluti pupillam oculi castitatem; tanta ipse ejus virtutis laude claruit, ut illam veluti alter

Phi-

Philippus Neriùs attactu aliis impertiret. Enim vero cum vir quidam impurissimis cogitationibus adeò vexaretur, ut victoriam jam pæne desperaret; Quentali manum exosculatus, ab illa vehementi, ac fœda cogitationum colluvie statim liber evasit, nullamque postmodum carnis tyrannidem passus est.

L. Præcipua tuendi virginei candoris, servandæque castitatis præsidia fuere Quentalo præter eximiam in purissimam Dei parentem religionem, afflictationes corporis, piæ vigiliæ, jejunia assidua: parcissimo utebatur cibo, &

juxta Apostoli monitum modico vino propter stomachum, quod scilicet non tam deleteretur palatum, quam sustineret naturam. Mos illi, vel cum laicus esset, ac nondum Clericatu initiatus, cilicio, disciplinisque, ut vocant, carnem cruentare; quod sciret ea industria cum veteres, tum recentes viros sanctos usos fuisse ad domandam sensuum contumaciam, eorumque impetus confringendos: conveniebat ipse propterea quàm frequentissimè diebus præcipuè verberationi voluntariæ destinatis Congregationem S. Ignatio Lojolæ sacram, quæ mirabili ani-
marum

marum proventu fieri solet à Patribus Societatis Jesu in celebri Ulyssiponenſi Collegio , cui à Sancto Antonio Abbate cognomentum eſt .

LI. Conſueverat idem Dei famulus antequam ſodalitium inſtitueret , bis ſingulis annis , ſacris Quadrageſimæ , ac Domini adventus temporibus ab Urbe diſcedere in remotum ſcilicet ac deſertum locum *De Arrabida* , ut vocant , qui horridum fratribus à S. Petro de Alcantara reformatis habitaculum præſtat . Ibi ſe ſe colligens pluſculos dies ſpiritualibus diviniſque contemplationibus , exercitio virtutum , ac
miræ

miræ pœnitentiæ operam dabat. Vidisses tunc virum egregium ad omnia, quæ sibi opus erant, sua uti opera, suasque manus adhibere, aquam haurire, pavimenta verrere, vilissima munia obire: Vidisses sylvam petere, ligna cædere, impositaque super humeros in cœnobiolum deferre, quanta virorum religiosorum ædificatione, dictu incredibile: vidisses insuper cælesti pabulo reffectis animi viribus, novisque adeptis donis cælestibus, atque præsidiis ad sua curricula recens, alacriterque descendere. Unde non mirum si maturioris, ac grandævæ ætatis fa-

factus tam altos perfectionis gradus conscenderit , ac numeris omnibus absolutus evaserit .

LII. Prudentia tandem , quæ cæterarum virtutum moderatrix merito nuncupatur , ea præditus fuit Quentalus , ut excelsum novæ Congregationis opus ad exitum superatis tempestatum procellis prospere , feliciterque perduxerit , optimis legum repagulis communierit , diversisque muneribus insignitum , Apostolicorum diplomatum summorum Pontificum Clementis X. & Innocentii XI. auctoritate firnaverit . Sed illud præcipuum
ejus

ejus prudentiæ , atque consilii , quod nata vix Ulyssipone Congregatio ejusdem inclytæ Urbis fines egressa primarias Civitates , ac oppida insignia , alio etiam sub sole reposita peragraverit , ac domicilia cum summo Christianæ Religionis proventu , atque ecclesiasticæ disciplinæ progressu constituerit . Gaudebant adire ipsum Viri Principes , summa religiosorum Ordinum capita , primarii Urbium Magistratus , sacri Antistites , Apostolici Nuntii , præ omnibus evocare Quentalum Rex Petrus II. ut non modò in rebus ad animam pertinentibus virum consuleret ,

ret, sed ut in domesticis æquè ac publicis, politicisque negotiis edoceretur. A remotissimis interdum locis tamquam ad virum consiliorum, ac cæleste velut oraculum magnæ notæ homines adveniebant, qui ejusdem alloquio recreati, illud à Regina Saba Salomoni Regi prolatum usurpare coacti videbantur: *Major est sapientia tua, quam rumor, quem audivimus.* Magnus eques Franciscus Barretus vir egregia pietate, atque virtute de Quentalo dicere consueverat, unicum ipsum esse, quem noverit sua dedisse consilia pietati pariter, ac ho-

honori consentanea , summaque prudentia , quæ essent Dei Deo , quæ verò Cæsaris Cæsari reddidisse .

LIII. In Congregationis gubernatione miræ fuit solertiæ: novit pro hominum indole modò fræna correctionis relaxare , modò reducere ; cavebatque ipse diligentissimè ne quid admitteret , ex quo quispian se minus ab illo diligere arbitraretur : qua industria tantum profecit , ut omnium animos quocumque luberet , impelleret ; nihilque unquam quamvis magnum , arduumque postularet , quod non illico assequeretur . Quodque mirum

rum videri debet, nullus in eo cœtu unquam inventus est, qui severitate Quentali aut imperio queri potuisset.

LIV. In dirigendis animis hominum prudens non minus quàm cautus erat, alienus profectò à quorundam pseudoasceticorum sententiis, qui vel nimia austeritate deterrentes, vel stulta blanditia palpantes toti fere terrarum Orbi catholico exitio sunt. Enim vero, ut eleganter pro more scribit S. Gregorius Nazianzenus *Apologetico primo*, illud apud omnes liquidò constat, quòd quemadmodum in sublimi, & pendulo fune gradientibus, hac,

hac, vel illac defletere minimè tutum est, nec quamlibet parva inclinatio parvum periculum affert, verùm eorum salus, ac securitas in æquilibrio posita est; ad eundem quoque modum utramvis in partem quispiam, sive ob vitium, sive ob imperitiam propendeat, haud leve periculum tum ipsi, tum subditis imminet, ne in peccatum prolabantur. Quocirca via ipse regia cum magna circumspectione incedens, & nec ad dextram, neque ad sinistram declinans, optimi confessorii, ac vitæ spiritualis magistri partes explebat. Suos denique ægre tulit, quod

quod aliquando in collationibus spiritualibus, quæ in Congregatione hodieque agi solent, curiosas quasdam moverent Theologiæ mysticæ quæstiones ad rem minime pertinentes; curabat ergo, ut omnis ineptis otiosorum hominum subtilitatibus ad graviora studia potius incumberent; quæ ipso auctore adeò in Congregatione floruerunt, ut innumera, egregiaque volumina, omnis generis eruditione referta, summo doctorum virorum plausu, in lucem inde prodierint, litterarumque Rempublicam, ac Christianam religionem quammaxime illustrarint.

H LV.

LV. Consummatæ sapientiæ , & prudentiæ virtus est discretio spirituum , cujus cælesti dono , ut dixi in opere *De Codice S. Evangelii* , cogitationes , actionesque hominum cognoscuntur , an scilicet à natura , vel mali dæmonis instinctu , an vero à Divino Numine proficiantur . Ejusmodi peritiam tum longa rerum experientia , cum præcipuo Dei beneficio fuisse Quentalum affecutum , ex quibusdam factis illustribus licet agnoscere : præ omnibus memoratu dignum , quod accidit Antonio Consalvo Presbytero cum primis aliquando integre

tegræ vitæ , ac magni nominis missionario. Is cum semel sacram Confessionem mulierculæ cujuspîam exciperet , quæ nescio quas revelationes jactans , interdum etiam se rapi simulabat velut altera olim Maximilla Montani , ita ejus fucata sanctimonia devinctus est , ut à remotis locis , ubi magno animarum fructu fuerat concionatus , Ulyssiponem secum duceret , perpetuo feminae tam Deo caræ , ut putabat , consortio fruiturus . Ubi Urbem venit , certior factus de Quentali virtute , quæ undique resonabat , operæ pretium duxit virum adire , ro-

H 2 gare-

gareque , ut feminæ spiritum probare velit. Paret ille , cum muliere ad horæ dimidium in sacra Confessionali sede colloquium instituens; quo peracto iterum , atque iterum Confalvum monet , se feminæ spiritum minime commendare. Probavitque exitus vaticinium , cum non multo post illa ab Ulyssiponensi sacra Inquisitione comprehensa , post exactum causæ judicium , veluti mendax , ac revelationes confingens mulctata est. Confalvus vero , quod adhuc obstinate in mulierculæ bona opinione persisteret , captus à Tribunali sacrae Inquisitionis Eborensis car-

carceris pœna damnatur, exemplum præbens, quantum Viro Confessionibus operam danti à feminà, ob ejusdem ecstases immineat exitii periculum, etiam citra consummationem iniquitatis in genere turpis commercii, quod inter hos duos intervenisse minime comperitum est.

LVI. Non minus stupendum est aliud factum, quod Blasio de Abreu viro egregiæ pietatis hic recensendum putavi. Is desiderio flagrans sancta loca perlustrandi, acerbissimis Filii Dei pœnis insignia, & sacro sanguine consecrata; ad iter jam accinctus, paratoque

H 3 via-

viatico tantæ peregrinationi perneccessario, antequam Ulyssipone discederet, consalutare Quentalum voluit, atque ab eo, ut fieri assolet, veniam petere. Negare ille, ac prohibere ne iter subiret. Sed cum Blasius retinere susceptam semel mentem pietatis causa modeste contenderet, ille ad extremum testatus est viro non esse hanc Dei voluntatem, utpote quem sciret ab illo ad res majores præelectum. Obedit Blasius, ac faciliorem Quentali dictis aurem præbuisse, non cum sane pœnituit; enim vero non multo post è vivis erepto majori domus, ut vocant, No-

Nosocomii regalis, cui nomen à Sanctis omnibus, suffectus est Blasius, qui rei familiaris elargitione, & eximio caritatis studio ægros adeò profectus est, ut hac via altum perfectionis gradum fuerit adeptus, habitusque ab omnibus in ea sanctimonix opinione, ut post ipsius obitum ad visendum, ac venerandum cadaver passim concurrerent, recisosque capillos, ac vestes tamquam sacras reliquias asservarent.

LVII. Nescio an maiore admiratione dignum sit quod contigit Joanni Didaco. Is frustra omnem lapidem moverat,

H 4 ut

ut Nosocomio mancorum Portu-
 tualæ Civitatis inserviret, &
 frustratus spe Brasiliam pete-
 re omnino constituit. Ubi ve-
 nit Ulyssiponem, ut inde na-
 vis opportunitate iter arripe-
 ret, à Quentalo, quem intimo
 quodam lumine valere cogno-
 verat, ea de re consilium pe-
 tere voluit, qui quidem sine
 ulla mora jussit ut mentem
 mutaret, rediretque potius
 Porticalem, memorato Nofo-
 comio inserviturus, quousque
 in ea Civitate Congregatio
 Oratorii institueretur, cui ipse
 nomen aliquando esset datu-
 rus. Tum Joannes multum
 egisse se inquit, ut nosoco-
 mio

mio inferviret , nec impetrare unquam potuisse . Cui Quentalus : *Fac meis dictis pareas, nulla enim aderit amplius difficultas* . Et vero is fuit rerum eventus , ut Joannem profectum Portucalam iidem , qui obstiterant , exorarent plurimum , ut Nosocomio ministraret ; ubi permansit usquedum juxta Quentali vaticinium , congregatio fundata est , cui nomen protinus dedit , vixitque morum probitate conspicuus .

LVIII. Alter Joannes cui Marinho cognomentum erat , famulus Emmanuelis de Pina , vir egregiæ pietatis , à Quentalo

ralo accepit, ut pro sua voca-
 tione, quam divinitus nove-
 rat, Bracarenſis Congregatio-
 nis inſtitutum capeſſeret. Ob-
 ſtare ille conſilio, excuſatio-
 nemque adducere, quod poſt-
 quam Domino inſerviret, qui
 cælibem ducere vitam decre-
 verat, libertate quammaxima
 frueretur conſitendi frequen-
 ter, & religioſa Congregatio-
 nis exercitia peragendi. In-
 ſtat etiam, atque etiam Quen-
 talus, ut datam occaſionem
 ſumeret, additque tandem fo-
 re aliquando ut herus uxorem
 duceret, auctaque familia ne-
 quiret amplius ipſe priſtino
 more rebus divinis operam
 dare.

dare. Quibus dictis excipiens Joannes viri monitum, memoratam Congregationem lætanti animo ingressus est; herus vero paullo post nupsit, multamque sobolem procreavit.

LIX. Celeberrimum omnium quæ supra memoravimus factum videtur hujusmodi. Thomas de Sylva sutoriæ artis tædio affectus relicta Ulyssipone, peragratisque variis regionibus Regni Castellæ, Granatam demum pervenit. Hic contra proverbium, quod ait, *Nihil sutor ultra crepidam*, cogitare mox cœpit de ineunda Religione S. Joannis de Deo, sed cum fratrem laicum agere

agere erubesceret , non valens propter litterarum insciam clericatu initiari , Ulyssiponem iterum redit egenus omnium rerum , quodque miserabilius , peccatorum pondere prægravatus. Ergo ad Quentalum pergit , rogavitque super vita sibi instituenda consilium ; ille manibus pectori admotis , oculisque Cælo defixis , paucis se hisce verbis expedit : *Redito Granatam* . Miratur sutor arcanæ rei revelationem , cognovitque luculentissime virum Divinitus edoctum quod humanitus rescire nequaquam potuerat ; at rursum animo revolvens difficultatem,

tatem , quam ad fratris laici statum habebat , illico obmutuit . At vero Quentalus , qui ima ejus pectoris viderat , manibus , oculisque , uti prius formatis , ita est eum alloquutus : *Exerce te in ea arte , quam nosis* . Quibus prolatis plura addidit , quæ morum illius reformationem spectarent . Obstupefcit ad hæc iterum Sutor , iterumque obstupuit , cum Quentalus nescio quid pecuniæ in manus ejusdem porrexit , qui etsi gravi necessitate coactus , tamen nec eleemosynam petierat , nec indigentiam , qua tunc premebatur manifestaverat .

XL. Est quid amplius quod in hoc facto admirari certe possis . Discessit a Quentalo Sutor , navavitque illico operam exercendæ pristinæ arti , ac exequendi præcepta benevivendi , quæ ei Quentalus tradiderat ; sed cum non multopost luxuriosam ageret vitam , cerneretque se inextricabilibus turpium voluptatum vinculis irretitum , iterum ad Dei hominem advolat ; a quo statim audit , ut uxorem acciperet . Obtendente illo votum Castitatis , quod jamdudum emiserat , Dei servus erga perditum hominem misericordia motus , relaxationem
a sum-

a summo Romano Pontifice procuravit. Nubit sutor, sed mortua mox uxore, iterum ad vomitum redit; quamobrem a Quentalo monitus, ut ad secunda vota convolaret, ducta alia conjuge, religiosissime vixit.

LXI. Jam gratia prophetiæ mirè enituit in Quentalo, suntque in eam rem exempla innumera, quæ vitam ipsius mirifice illustrarunt. Quædam Sanctimonialis, cui nomen Isabella a Montibus, cum adhuc in Ulyssiponensi Monasterio S. Marthæ degeret, spectra candida veste induta videre in oratione consueverat, quæ suas
ma-

manus magna cum veneratione osculabantur . Arbitrari ipsa Purgatorii spiritus , sed Quentalum roganti , ut de re animi sui sensum aperiret ; ille , imagines , inquit , quas tibi obsequiosas solita es intrueri , nihil aliud portendunt quam feminas religiosas , quibus tu aliquando post meum obitum , alterius Monasterii fundatrix , ubi multa feliciter patieris , veluti mater extiteris . Dicta probavit eventus . Transiit ipsa post illius mortem a memorato Monasterio ad aliud Asceterium , ubi religiosæ candidum habitum deferebant .

LXII.

LXII. Insignis etiam vaticinatio de ineunda Religione ea fuit . Emmanuel Martines una secum puerulum suum septennem Antonium duxit aliquando ad Quentalum , eum se decrevisse inquiens , cum adultus fuisset Congregationi addicere . At ille puerum intuens, imponensque capiti manum , *Hic, ait, frater erit Carmelitanus* ; quod accidit ; nam postquam adolevit, flocci pendens Genitoris obstacula , mentem , habitumque memorati Ordinis induit . Item cùm anno MDCLXXVIII. Joannes Joseph de Norogna Quentalo diceret iter se Romam adornare , ut

I causa

caussa conjugii, quod cum consanguinea inire statuerat, legibus solvi posset. Ille futurum prædixit, ut statum eligeret religiosum Ordinis Carmelitici, rediretque Ulyssiponem post obitum suum: id quod, ut vaticinatus est, ita profectò contigit; cum enim Romæ dispensationem, ut vocant impetrare minime valuisset, in eadem Urbe Religionem Carmelitarum discalceatorum ingressus est, assumpto nomine fratris Joannis Josephi a S. Teresia, revertensque nescio qua de causa in Lusitaniam, virum Dei diem suum obiisse reperit.

LXIII.

LXIII. In morbis , dubio-
que eorum eventu nihil cer-
tius oraculo Quentali . Enim-
vero ipso prædicente obitum ,
obiere sæpius , quos medico-
rum consulta incolumitati re-
stituendos judicabant ; conva-
luisse autem eos constat , qui-
bus sanitatem illo vaticinante,
medicæ artis periti mortem
denuntiabant . Ægrotabat exi-
gua in spe Antonia Gomes ;
vocatus Quentalus , qui a mu-
lieris erat confessionibus , filiæ
Engratiæ , matris , domusque
jacturam ultra modum dolen-
ti , læta quadam fronte præ-
dixit fore , ut quæ tum ægro-
taret , de qua medici concla-

matum jam esse dicebant, cito valeret, ac duobus aliis annis vitam traduceret. Respondit vaticinio eventus; ægrota convaluit, & elapso biennio cum iterum Antonia morbo laboraret, accersitus ille, filiæ Matris sanitatem roganti, præcepit ut Divinæ se voluntati subjiceret, quo dicto aperte cognovit Engratia, matrem eo morbo morituram, ut accidit plane.

LXIV. Sed ecce aliud prædictionis genus: Catharina Barbosa gravis utero cum die Sancto Thomæ Apostolo sacra ad Quentalum accessisset, ut sibi permitteret nocte Christi Do-

Domini natalitia in Ecclesia
suæ Congregationis Divinis
Officiis interesse, nil aliud ab
eodem audire potuit, quam
præcisa ejusmodi verba. *Non
oportet, etenim antequam....*
Non intellexit tum femina
verborum sensum, sed die se-
quenti, quo peperit.

LXV. Mirabilior cæteris
videtur altera prædictio, quam
memoratis lubet annectere :
Exhortatus semel fuerat Quen-
talus mulierem fœdis moribus,
ac indole prava, ut ad melio-
rem frugem rediret. Illa par-
vi facere viri monitum, lu-
xuriosius vivere, in profun-
dum peccatorum venire; at

Quentalus zelo accensus illius animæ, ita feminæ vaticinari: *Vah te Deus nuntio asperiori, ac severiori convertet.* Paucis post diebus, cum ipsa ad fenestram sederet, ruente saxo, parum abfuit, quin inter ruinas misera interiret. Quamobrem suo periculo edocta, ac servata incolumis Dei gratia, Quentalum adiit, culpas confitetur, moribusque reformatis, bene in posterum vixit.

LXVI. Talis præterea Quentalo divinitus inerat virtus, ut ad arcana cordis penetranda passim pertingeret. Emmanuel Bernardes pietate, ac libris eruditissimis in lucem editis

tis celebris, ejusdem Congregationis Ulyssiponenſis Oratorii Presbyter, ſedere conſueverat in aula, quam vocant recreationis ad latus Quentali; cum tamen aliquando addubitaret quin de hoc ab aliquo notaretur, velletque ulterius experiri utrum Dei Servus intima ſui pectoris penetraret, ſola mentis cogitatione Quentalum rogavit, ut ſibi diceret num locum mutaret, an verò maneret ubi immorari ſolitus fuerat. Vix ille hæc animo verſaverat, cum ecce tibi amantiſſimus Pater enatas intimo in ſinu cogitationes veluti fenestrato è pectore di-

spiciens , parabolam nescio quam explicavit , ad cujus finem apprehenso , constrictoque Emmanuelis brachio , sic ei locutus est : *Quid vis tibi respondeam ? tanquam superior dico , ut eligas locum , qui tibi magis libuerit , ut amicus tene , quem habes .*

LXVII. Idem Bernardes consueverat recitare horas Canonicas quo tempore in aula memorata cæteri Patres a prandio animum mutuis sermonibus oblectabant ; cumque semel ipse rei indecentiam inmentali , ut ajunt oratione , cælesti afflatus gratia animadvertet , proposuit numquam
se

se talia in posterum patraturum. Sequenti die ad eundem locum cum pervenisset, versare secum animo cœpit patientiam amantissimi Patris, quod tamdiu peccatum dissimulaverit. Cogitatum quamvis intimo hominis corde lateret, non potuit in Quentali oculos non incurrere, qui illi seorsim reducto rationem suggessit, cur ea de re a se non prius fuisset unquam admonitus, quia scilicet non dum capax extitisset correctionis, gaudere autem se plurimum, quod per orationem culpam tandem cognovisset.

LXVIII. Quod attinet ad
ope-

operationem virtutum , longum esset recensere egregia miracula , quibus constaret quantum ea gratia , quæ a Theologis gratis data appellatur , fuerit Quentalus vivus , defunctusque mirifice exornatus. Unum narrabo , quod aliquando toti Ulyssiponensium Civitati patuit . Quodam anno ea fuit Ulyssipone siccitas , ut Cælo diu imbrem negante vehementer populus affligeretur , ut qui certam ab annonæ caritate , atrocissimam famis cladem pertimesceret . Ergo factæ sunt preces , supplicationesque publicæ indictæ ad pluviam impetrandam ; sed cum
du-

duraturam adhuc diutius indignationem serena Cæli facies indicaret, Quentalus Dominica palmarum concione ad populum habita, brevique ad Crucifixi imaginem fusa oratione tantum profecit, ut ab æneo Cælo ruentes statim imbres regionem pæne jacentem exhilararint. Quod sane miraculum orationi Servi Dei omnes retulerunt acceptum.

LXIX. Cum ergo tot, tantisque virtutum coronis, ac præmiis ornatus in terra tam mirifice fuisset Quentalus, reliquum erat, ut ultimam, quæ in Cælo servata, atque reposita est à Deo bonorum operum

rum æquissimo æstimatore consequeretur. Hinc assiduis fractus laboribus, ac ævo in gravem incidit morbum, quem ut non semel prædixerat postremum intelligens, benignitate, & alacritate incredibili familiares consolabatur, adhortans ne quod ipse eriperetur, dolerent, sed ut Cælesti Numini, quod nulli unquam eripi potest invito, assuescerent animis ac obsequiis adhærere; haberentque perpetuo præ oculis Dei gloriam, animarum salutem, ac Congregationis statuta, quæ ad unguem servarent. Interim morbo invalescente ille humana omnia
plus

plus solito fastidire , & Sacramenta Ecclesiæ quam avidè petere , quibus summa cum religione , & veneratione susceptis , dici nequit quantis fidei , spei , & caritatis actibus paucum quod vitæ supererat tempus nobilitarit . Tandem in iis verbis , *In te Domine speravi , non confundar in aeternum* , placidissimè efflavit animum , hora juxta Italiæ horologium prima post solis occasum , die Sabbato . XII. Kalendaras Januarias . anno salutis MDCLXXXVIII. ætatis suæ LXXII.

LXX. Viri sanctitatem testatam Deus voluit signo mirabili cujusdam Stellæ fulgidis-

diffimæ, quæ per horam integram, antequam ex hac vita discederet, visa est super ipsius Cubiculum rutilare, luceque insolita viarum strata perfundere quousque spiritum ille Deo reddidit, atque lugubri sonitu æra campana mortem annuntiarunt. Interim, Quentali vultus adeo hilaris, lætusque mansit, ac quandam veluti majestatem repræsentans, ut qui illum induerent minime auderent corpus lavandi gratia denudare. Illud quoque mirabile visum est, manus, quæ flexibiles, ac faciles domus Patribus se præbebant, quibusdam exteris obriguisset, qui

qui curiose advenerant multitudinem experturi .

LXXI. Vulgata morte, populi sensus statim se prodidit. Summi , Medii , Infimi , omnium , diversorumque Ordinum viri , juvenes , ac virgines , senes cum junioribus turmatim irruere , Sanctum vocare , reliquiasque petere , atque hi manus , hi pedes certatim exosculari , alii precatorios globulos corpori admove-
re , quibus religiosius ob ejusdem contactum uterentur in posterum , & inter res cariores , ac pretiosiores asservarent. Corpori in Ecclesia per biduum exposito celebrata sunt
con-

consueta defunctorum Officia. Adfuit Lusitaniæ Rex Petrus II. Quentalo addictissimus , & Regina Maria Sofia , quæ adeò ejus zeli , ac integritatis gratissima recordatione tenebatur , ut ab ipso divelli vix posset , procumbensque in genua manibus , pedibusque oscula figeret . Justisque persolutis defuncti corpus calce obrutum exedendæ carnis gratia pro more Ulyssiponensium , tumulatum est ; quod tamen non sine miraculo octo post annis tumulo referato adeo integrum , & incorruptum apparuit , ut illius capiti ne capillus quidem ullus deesset ,
juxta

juxta sententiam Christi Domini, qui in Evangelio dicit: *Capillus de capite vestro non peribit*: Cujusmodi eximium Dei beneficium, incorrupti nimirum cadaveris, inter alia virginali castimoniæ concessum pro comperto habetur.

LXXII. Imaginum tanti viri habendarum ea fuit cupiditas, ut non modò Ulyssiponenses Quentali amantissimi, sed exteri quoque à remotis regionibus avidè expeterent, colerentque religiosissime. Ergo innumerabiles effectæ sunt, ut piorum hominum devotioni fieret satis. Magnifica sanè mihi videtur, quam vir cla-

K rissi

rissimus doctrina , pietate , muneribus Ecclesiasticis , tum libris in lucem editis notus , Pater Didacus Curado è primis , qui auctore Quentalo Congregationi Oratorii Ulyssiponensis nomen dedere , in Urbe Roma insculpi , ac typis consignari curavit cum hoc titulo in superiori parte imaginis . VERA EFFIGIES VENERABILIS PATRIS BARTHOLOMÆI DE QUENTAL NOVÆ CONGREGATIONIS ORATORII , QUIA NOVIS ADDITIS MINISTERIIS , IN REGNIS PORTUGALLIÆ FUNDATORIS . Ad calcem verò hoc elogium posuit „ Externa ne sistas facie ; introspecte quod intus latet . Quem „ hîc

„ hîc intueris clarus fuit ge-
 „ nere, sed longe clarior vir-
 „ tute, insigni prudentia, fer-
 „ vida caritate, mirabili pa-
 „ tientia, humilitate profun-
 „ da, oratione assidua, cu-
 „ jus & studii promotor mi-
 „ rificus, zelo animarum
 „ æstuans, innumeris profuit
 „ verbo, facto, & scripto.
 „ A Regibus, quorum con-
 „ cionator egregius, & a
 „ Principibus magnifactus: ab
 „ Innocentio XI. fel. & san.
 „ record. litteris decoratus:
 „ in omnium tandem æstima-
 „ tione, quem mortuus Phi-
 „ lippus Pater ejus similem
 „ reliquit sibi post se. Obiit

K 2 „Ulyf-

„ Ulyssipone die xx. Decem-
 „ bris anno salutis MDCXCVIII.
 „ ætatis LXXII.

LXXIII. Sed ut è diverticulo ad propria redeamus, sepulto cadavere, nequaquam fuit conscripta opinio virtutum, communisque, atque peculiaris in ipsum devotio, quæ mirificè tum Ulyssipone, cum alibi in dies propagabatur: quamobrem sepulcrum ejus ob miracula, quæ ibi patrabantur summo in honore, ac veneratione haberi cœpit. Didacus a Nuntiatione vir egregia virtute, ac dignitate Archiepiscopus Cranagoræ, adeò importuna podagra laborabat, ut

ut vix baculo innixus pedes moveret . Consueverat Præful religiosissimus semel in hebdomada religionis ergo Quentali sepulcrum invisere , sed cum aliquando stans super ejus lapidem enixius Dei homini se commendaret , mirabilis & dictu , & visu res , illico se sanum sensit , potuitque continuò qui antea veluti reptans in Ecclesiam venerat , deposito baculo , velociter ambulare , cursum coram Patribus in miraculi contestationem experiri , scalas sui palatii ullo procul impedimento ascendere , cunctis ad tantum prodigium obstupescantibus .

LXXIV. Ignatius Pereyra gravissima necessitate adactus nescio quem Congregationis Oratorii Patrem rogavit, ut ipsum viro cuidam potenti quam diligentissime commendaret, sed cum annus esset elapsus, nec Pater unquam ea de re cum homine fuisset locutus, Pereyra supplicem libellum ordinavit, ubi exposita sua indigentia obsecrabat Quentalum, ut hominem moveret, ut sibi quod exoptaverat concederet. Orat tantisper, chartamque supplicem noctu per foramen lapidis sepulcralis tumulo immittens, discedit. Die sequenti ab homine accersitur Pe-

Pereyra , qui illi : Ecce , inquit , sicut optaveras remedium tuæ necessitatis. Quibus verbis obstupefactus Pereyra homini primum gratias egit , tum rogat ut sibi mediatorem indicaret : cui ille , neminem ait pro se locutum , sed tali elapsæ noctis hora , qua nimirum tumulo libellum immiserat , intime fuisse motum , ut ipsum quæreret , ejusdemque necessitati ferret suppetias.

LXXV. Sed de tumulo id etiam recensendum , quod accidit cuidam feminæ Catharinæ nomine ; hæc affecto brachio diu ac frustra medicos con-

K 4 sulue-

fuluerat , dolores passa acerbissimos quinque mensium spatio , adeò ut illud movere minimè posset : admonita semel à suo Confessario , ut à Quentali sepulcro opem imploreret ; paruit femina , sed cum eò præ multitudine , quæ ibi religiosè aderat , pervenire non valeret , alia vice tumultum adire statuit ; Itaque affecta tristitia cùm esset ab Ecclesia migratura , continuò vim caloris in brachio sentiens , repente restincto omni dolore omnino sanata est .

LXXVI. Sunt qui bona fide testantur sacra Quentali lipsana non solum mirè aliquando oluif-

oluisse , sed utilitati etiam atque salutis esse mortalibus . Angebatur quadam nocte Maria Bernarda acerbissimis doloribus , quos colicos vocant . Accersiti medici actum de ea esse clamant , decernuntque , ut sacram synaxim tamquam in confinio mortis constituta susciperet . Adorat tunc alias à nobis memoratus Ignatius Pereyra, qui apprehenso quodam Quentali cinctu , quem religiosè servabat , mulierem iussit dolenti corporis parti admove-
re ; deinde adstantes adhortatus , ut pia fiducia Dei-
paræ Virginis , in quam religiosissimus fuerat Dei Servus,
lita-

litanias recitarent. Precari omnes, quibus illum canentibus versiculum, *Consolatrix afflictorum*, illa bene se valere, malumque penitus abisse pronuntiat; & quidem statim convaleuit.

LXXVII. Tereſia a Jeſu Maria læthali morbo intercepta eò tandem devenerat, ut vocati medici, haud procul mortem abeſſe denuntiarent. Illa ſuſceptis primum ſacris Eccleſiæ myſteriis, cum penes ſe haberet cretaceum Quentali capitis ſimulacrum, cœpit enixè homini Dei ſe commendare. Quo peractò ſudare tanta copia effigies, ut undique
ipſa

ipsa sudore aspersa , illico à malo gravissimo libera evaserit.

LXXVIII. Franciscus à Costa Presbyter ut vocant secularis, à capite ad collum exulceratus, sanieque conspersus, cum consultis medicæ artis peritis adhibitisque diu frustra remediis nihil proficeret, in magnam animi tristitiam venit, qua somnum aliquando capiens, visus est sibi videre Quentalum. Lætari aspectu Franciscus, spernque concipere, fore ut sanaret, si opem Dei hominis imploraret. Ergo expergefactus petiit à suis frustulum vestis, quam religiosè

giosè servaverat, eaque capiti
 admota, eodem temporis mo-
 mento, & sanies fluere desti-
 tit, & exsiccatis ulceribus, abs-
 que medicorum præsidio inte-
 gram valetudinem recupera-
 vit. Eodem remedio sanata
 sunt ulcera Theotonii à Ro-
 cha, cui à planta pedis usque
 ad verticem capitis sanitas pla-
 nè non erat. Is undique do-
 loribus conflictatus, potissi-
 mum verò ab affecto altero
 crure, cruciatus quammagis
 augente, expertusque diu fru-
 stra esse omnes medicorum cu-
 ras, atque humana remedia,
 ad Cælestem Quentali opem
 confugit, nec frustratus sua
 spe

spe fuit, nam involutus semel in quadam ipsius lodice, eodem temporis puncto exsiccata sunt ulcera, & se sanatum statim, ac à fœdo morbo penitus liberum sensit.

LXXIX. Æquè salutare sacre Quentali exuvie Patribus Petro Anselmo, ac Emmanueli Riberio Congregationis Oratorii Presbyteris. Ille assidue capitis dolore, atque vertigine laborans, statim ac tumultu octo post annis reposito corpus Dei viri incorruptum perspexit, concepta in ipsum ingenti fiducia, reliquiam capiti applicuit, notabilè expertus est levamentum, & post triduum mor-

morbus penitus profligatus ,
 eum amplius affligere ausus
 non fuit . Alter verò abscessu
 affecto genu , cum quadam
 die quammaxime doleret , nec
 medicæ artis adjumenta pro-
 desſent , erectus in ſpem , me-
 minit ſe inter res cariores ali-
 quid ſanguinis habere Quen-
 tali , quem ſumma cum reli-
 gione accipiens , rogat Patrem
 Gundisalvum Bagna ejusdem
 Congregationis Sacerdotem ,
 ut pro ſe ad imaginem viri
 Dei , angelicam recitet ſalu-
 rationem . Votis indulget Ba-
 gna , illo affectæ parti ſangui-
 nem admovente , dolor diſce-
 dit , adeò ut mox ad ipſum
 Ba-

Bagna reversus , liberum ab omni malo non sine stupore repererit .

LXXX. Admirationi deser- viit sanè non impari restituta sanitas Catharinæ a Cugna uxori pii viri Ignatii Perey- ra . Hæc quum affecto ubere vehementissima triduana febris correpta , summopere afflicta- retur quòd filiolum suum no- vem mensium lactare nequi- ret ; tertio die videns mari- tus medicam opem minime valuisse , spe fretus , conjugis uberi tumescenti globulos pre- catorios adhibet , quibus sa- crum Quentali corpus aliquan- do tetigerat . Lugere interim pue-

puerulus ; ille ratus fatis à Quentali meritis sibi esse præsidiï , ac opis , mulieri suadet , ut Dei homini fideret , papillasque exhaustiendas infantulo ministraret , additque fore , ut lac minimè deesset . Nec multis , soluta illico simul dolore , ac febris Catharina est ; & quod mirabilius fuit , visa est continuo utraque mamilla tam copioso lacte exuberare , ut non modò abunde filiolum aleret , sed de eodem lacte , quod vocabant miraculi , aliis etiam ad medicinam donaret .

LXXXI. Jam nihil est quod mulieres acrius excruciet , quàm difficiles partus , nihil verò
 Quen-

Quentali tam proprium, quam ipsis ferre suppetias. Quod quidem apud Lusitanos adeò habetur pro comperto, ut passim homines pro ea re Congregationem adeant petitum aliquam Servi Dei reliquiam, quam parienti admoveant. Angela Maria de Sousa cruciata biduum ab acerbissimis partus incommodis jamjam diem suum obire videbatur. Vocati pro more Patres Congregationis ut moribundam in supremo certamine adjuvarent, ita sensibus abalienatam invenire, ut nullum vitæ vestigium præferret. Ergo absoluta sub conditione à peccatis, alter

L

ex

ex Patribus plena fiducia conjugii jubet ut Congregationem adeat petatum Quentali reliquiam, qua mox allata, applicitaque pæne mortuæ ab obstetrice, effusus est illico partus sanus, atque perfectus; sed cum ipsa in eodem versaretur periculo quam citius obeundi, conjux concepta nova in Dei Servum fiducia, iterum eandem reliquiam uxori imposuit, quamobrem statim aperuit oculos, & sanata est, gratulata æquè sibi, ac proli vitam à Quentali patrocínio.

LXXXII. Iria a nivibus quoties alvo fœtum contineret, toties

ties octavo mense gravi morbo premebatur, adeo ut prolem semper extinctam emitteret; quocirca ab amica quadam aliquando admonita, ut Quentali opem experiretur, ferretque frustulum lodicis Servi Dei, quam ei donaret. Iria dicto obediens non amplius eo tempore ægrotare, sed semper parere felicissime consuevit.

LXXXIII. Item quandam mulierem, cui nomen Agnes Maria peracerbi, ac diuturni trium dierum partus dolores affligerant: consulti medici incisionem præscribunt. Sed illorum ingenia mox ludit vi-

cina parientis femina Antonia de Sanctis , allato Servi Dei thorace , quem semel induta Agnes, sine ulla mora vivum enixa foetus est , & ipsa pariter servata incolumis . Ejusdem vestis praesidio consultum est puerperiis cujusdam Rosae Mariae , quae ut plurimum vel foetus mortuos effundere , vel saltem ipsa , nescio quo infortunio cum vitae discrimine aegrotare cogebatur . Enim vero communicata re cum Patre Antonio de Alpoim Congregationis Oratorii Presbytero , ab ipso accepit , ut Quentalo fieret , quem peculiarem puerperii patronum esse affirmabat.

Tum

Tum donata Servi Dei thora-
ce, illumque cum adhibuisset,
felici eventu parturiebat, nec
in posterum morbis affecta est,
sicut antea consueverat. Plu-
ra id genus sigillatim recen-
sere supervacaneum est. Vide-
tur enim Quentalus illud à Deo
privilegium affecutus, quo à
cæteris Dei servis distinguere-
tur.

LXXXIV. Quamquam ve-
rò innumerabilia de Quentalo
in actis publicis, & à Lusita-
norum sermonibus mira de-
narrentur, quæ nos, ne ca-
suum breviarium agere videa-
mur, consulto prætermittimus,
memores propositi nostri vi-

tæ epitomen describendi; quis
 tamen possit silentio egregium
 miraculum præterire, quod
 ita nobis narratum describi-
 mus? Quædam pia femina,
 nomine Julia Maria rogata
 aliquando in pervigilio Nata-
 lis Domini à consanguinea sua
 infirma, ut quandoquidem pa-
 nem non haberet, quo fami-
 liam in festis aleret, vellet ip-
 sa illum faciendi onus subire:
 indulget femina; & quamvis
 omnes tempus deesse causaren-
 tur, quo panis ante festum
 coqui posset; illa dolere pri-
 mum, sed confisa Quentali
 meritis, cinctum ut vocant
 S. Augustini, quem aliquando
 cor-

corpori Servi Dei admotum, salutarem ad morbos non semel propulsandos agnoverat, massæ imposuit, mappaque protexit: interim ad horæ quadrantem implorata ope Servi Dei surrexit, ivitque, ut videret an fortè massa perfectè intumuisset. Ridere protinus cuncti, ac simplicitati feminæ illudere, quod tam brevi massam fermentatam crederet; hiemis præsertim tempore, quo multæ horæ vix sufficerent. Illa fiduciæ, ac spei plena coram omnibus mactram detegit, qui stupore perculsi massam non modo fermentatam, sed mactra undique

L 4 efluen-

effluentem prospexere . Sed nec dum miraculo finis , nam multo plus inde panis evenit , quam sperari unquam potuisset ; fuitque ille præterea solito pulcrior , atque candidior , distributus veluti nescio quid sanctitatis contineret , ac communiter appellatus panis miraculi .

LXXXV. Jam quanti apud omnis ordinis viros dum viveret haberetur Quentalus supra dictum est . Post mortem quænam sit de illo opinio , argumento est , tum auctoritas scriptorum , qui ejusdem non sine elogio meminere , Joannes Marcianus tom. v. sui operis ,
ris ,

ris, cui titulus : *Monumenta
historica Congregationis Orato-
rii*, italice descripta pag. 371.

Antonius Cordeyro Societatis
Jesu in historia Insulana, Lu-
sitano Idiomate exarata pag.
205. aliique complures; tum
verò potissimum illorum fidu-
cia superius commemorata ,
qui passim ad ipsius opem con-
fugientes , beneficia per eum
à Deo accepta prædicare non
desinunt. Unum ego hic ad-
diderim, Deum ipsum zelari
summopere honorem servi sui,
cujus detractores non semel
perdidit, atque contrivit; in-
ter quos duos Ecclesiasticos ,
alterum Canonicum , Presby-
terum

terum alterum. De prioris subito, ac miserabili interitu alibi factus est sermo. De Presbytero verò ita accidit casus. Is licet Quentali civis, tanto tamen odio illum persecutus est, ut quadam die in conspectu, atque oculis hominum, non parum ejus nomini, ac famæ detraheret: vocare degenerem, hypocritam, gloriæ cupidum, ut qui non animarum salutem, sed prætextu pietatis propriam ostentationem spectaret. Sed miser brevi perfidiæ pœnas dedit; nam paucis post horis apoplexia correptus, deformato aspectu, & lingua, quæ teste Jacobo Apostolo

stolo

stolo est universitas iniquitatis,
 tumida, ac nigra foras erum-
 pente, infeliciter periit: exem-
 plum iis relinquens, qui in
 circulis, cœtibusque in Dei
 servos maledicta resonare non
 erubescunt, quasi scelerum
 vindex Christus Dominus, ac
 Judex vivorum, & mortuo-
 rum constitutus, in Euangelio
 Lucæ non dicat cap. x. ver-
 su 16. *Qui vos audit me au-*
dit, & qui vos spernit, me
spernit. Quam sententiam
 S. Augustinus *Sermone 26. de*
Sanctis ita explicat. „ Cùm
 „ dicat ad Sanctos suos Omni-
 „ potens Deus: Qui vos ho-
 „ norat, me honorat, & qui
 „ vos

„ vos spernit , me spernit .
 „ Quisquis ergo honorat mar-
 „ tyres , honorat & Christum ,
 „ & qui spernit Sanctos , sper-
 „ nit Christum Dominum no-
 „ strum .

LXXXVI. Reliquum est ut
 quemadmodum Ecclesiæ Lati-
 næ doctor maximus S. Hiero-
 nymus nostro huic opusculo
 initium dedit , ita alius Ec-
 clesiæ Græcæ doctor egregius
 S. Hieronymi præceptor , San-
 ctus Gregorius Nazianzenus
 finem imponat , cujus verba
 mutuatus , quæ in laudem San-
 cti Basilii descripsit , Gentem
 religiosissimam Lusitanam ad
 laudandum Dei hominem, Bar-
 tholo-

tholomæum de Quental , novæ Congregationis Oratorii in Regnis Portugalliæ fundatorem eximium sic provoco . Adeste jam omnis illius cœtus , tam Clerici , quam Populares , tam cives , quam exteri , atque encomium ipsius mecum contexite , alius aliam quampiam illius virtutem exponentes , & conquirentes : qui in thronis considetis , Legislatorem ; qui Rempublicam geritis Civitatis Principem ; multitudo moderatorem ; studiosi præceptorem ; Virgines pronubum ; conjugatæ castigatorem ; solitarii pennarum aptatorem ; Cœnobiaci Judicem ; simplices

plices itineris ducem ; speculationis amantes Theologum ; hilares frenum ; calamitosi solatium ; senes baculum ; Juvenes Pædagogum ; pauperes largitorem ; locupletes dispensatorem ; quin mihi quoque videntur & viduæ patronum suum laudaturæ , & orphani patrem , & pauperes pauperum studiosum ; & peregrini hospitalem ; & fratres fratrum amatorem ; ægrotantes medicum cujuscumque volueris morbi, & medicinæ ; & sani sanitatis custodem ; omnes denique eum , qui omnibus omnia factus est , ut omnes , aut quamplurimos elucraretur .

F I N I S .

INDEX RERUM.

A

A Gnes Maria , in partu tri-
duo laborans in extremis
per Servi Dei Reliquiam libe-
ratur . *pag.* [163.](#)

Aloysius de Sousa Capellanus Ma-
jor Regis , post Archiepiscopus
Ulyssiponen. , & Cardinalis . [49.](#)

Angela Maria de Sousa partus dolo-
ribus in extremis liberata per Re-
liquiam Quentali adhibitam. [162.](#)

Angeli ministrant aliquando Quen-
talo Missam celebranti . [17.](#)

Anna de Quental Mater Servi Dei
laudatur . [4.](#)

Antoniæ Gomez absque spe salutis
ægrotanti valetudinem , itemque
post biennium mortem prænun-
tiat Quentalus . [131.](#)

P. An-

- P. Antonius à Cruce unus ex primis auxiliariis Congr. Ulyssiponen. 39.
- Antonius Confalvus Presb. Missionarius à Muliercula delusus. 115.
- P. Antonius de Attayde ex primis Congregationis Ulyssiponen. viris. 39.
- P. Antonius Vasconcellus ex primis sociis Congregationis Ulyssiponen. 39.
- P. Antonius Gala ex primis Congregationis ejusdem presbyteris. *ibid.*
- Apostolici Nuntii gaudebant adire Quentalum. 108.
- Arrabida desertus locus, exercitiorum spiritualium recessus Quentali. 105.
- Aula Regis per Quentalum reformata. 22.
- Aulicorum fraudes, ac vitia. *ibid.*

Bar.

B

B Artholomæus de Quental nascitur. 3.

Adhuc in Utero Matris Sanctitatis ejus futuræ auspiciæ. 5.

Ejus in pueritia morum gravitas, ac pietas. 7. *U seq.*

Eboræ Theologiæ operam egregie navat. 11.

Ad Sacerdotium quanto fervore, ac studio se se disposuerit. 13.

Qua munditia animi, & fervore opus sacrum perageret. 15.

Qua patientia irrisiones, & probra ferret. 26.

A suis deferitur in fundanda Congregatione Oratorii. 30.

Congregationem Oratorii S. Philippi Nerii amplectitur, aliis quoque de suo additis, de Missionibus peragendis &c. 51.

M

Cha-

Charitas ejus erga Deum .	60.
Creatur Concionator , & Confessarius Regii Sacelli .	21.
Libri ab eo editi .	55.
Ejus in Deiparam filialis amor.	63.
Charitas ejus erga Proximum sincera .	67. <i>U seq.</i>
Graviter ægrotans initio Congregationis fundandæ mirabiliter sanatur .	35. <i>U seq.</i>
In elargiendis eleemosynis profusus .	73.
Puellis periclitantibus quibus artibus succurrit .	74.
Bona sua nuper erectæ Cong. liberaliter donat .	78.
Mirus in eo pecuniarum contemptus .	82.
Ejus mirificæ humilitatis celebratur virtus .	87. 89. 105.
Episcopatum sponte oblatum rejicit .	88.

Mira

Mira in adversis ejus constantia.	94.
Ejus in regenda Cong. atque ad salutem dirigendis poenitentibus mira prudentia.	107. 110. 111.
Prophético Spiritu plura prævidet futura.	117. <i>U seq.</i>
Sanitatem, vel obitum nonnullis prædicit.	131.
Arcana cordium penetrat.	134.
Pluviam oratione impetrat.	139.
Piissime migrat è vita.	141.
Mirabilia in ejus obitu.	142.
Concurfus ad ejus funus.	143.
Petrus II. Rex cum conjuge assistit.	144.
Quentali sanctitatis opinio apud Scriptores.	168.
Benedictus XIII. Pontifex Maximus adhuc Missæ Sacrificio humillime ministrat.	89.
Bireto obsoleto, ac detritis vestibus utitur Quentalus.	80.
M 2	Bla-

Blasius de Abreu à Jerosolymitana
Peregrinatione avertitur à Servo
Dei. 118.

Eligitur major domus Nosocomii
Regalis SS. omnium. *ibid.*

Cum opinione sanctitatis è vita
discedit. 119.

Bonsignorius Cacciaguerra Presb.
Oratorii S. Hieron. Charitatis
de Urbe S. Philippi Nerii So-
cius. 40.

C

CAnonicus quidam Congrega-
tioni fundandæ obfistens mi-
sere perit. 29.

Castitatem attactu aliis impertie-
batur Quentalus. 103.

Castitatis virtus quam cara Quen-
talo, quanto studio ab eo custo-
dita. 100. & 104.

Osculo ejus manus fugantur impu-
ræ

- ræ cogitationes. 103.
 Catharina à Senis Virgo tertii Or-
 dinis S. Francisci pietate cele-
 bris laudatur. 10.
 Caritas Quentali erga Deum, &
 proximos. 60. *U seq.*
 Carceribus mancipatos quibus stu-
 diis foveret. 71.
 Clemens PP. X. Congregationis
 Oratorii Ulyssiponenſis constitu-
 tiones à Quentalo factas appro-
 bat. 32.
 Clerici quòd hæreditates variis ar-
 tibus captarent à S. Hieronymo
 fugillati. 83.
 Clericorum mores à summa Quen-
 tali prudentia reformati. 24.
 Conceptionis Immaculatæ defen-
 dendæ juramento aſtricta Con-
 gregatio Oratorii Ulyssiponen-
 ſis. 65.
 Congregationis Oratorii Ulyssipo-
 M 3 nenſis

nenſis initia & progreſſus . 25.

U ſeq.

Quibus loco, & anno fundata

à Quentalo . 30. *U ſeq.* & 45.

Ejus leges quæ inter alias à Quentalo præſcriptæ . 51.

In remotiſſimas Oceani oras uſque propagata . 53.

Pernambuci, & Goæ erecta . 68.

Portugalæ fundatio Oratorii diu antea præviſa . 121.

Conimbricenſis Academia . 12.

Confessariorum qua via & circumſpectione incedere debent . 112.

Confessariorum cum mulieribus in ſacra confeſſionali ſede colloquentes ſugillantur . 102.

Confessariorum, nimia blanditia palpan-tes poenitentes, redarguuntur . 111

Item nimium austeri . *ibid.*

Utrique exitio ſunt orbi catholico . *ibid.*

Con-

Confessarius quomodo cum alterius sexus poenitentibus se gerere debeat. 101. *U seq.*

Confessio Sacramentalis Missæ celebrationi præmittenda. 16.

Corpus Quentali calce obrutum, octavo post anno integrum, incorruptum, atque illæsum reperitur. 141.

Constitutiones Congregationis Oratorii Ulyssiponensis à Summis Pontificibus approbatæ. 107.

D

Detractores Quentali à Deo puniti. 169.

Didacus Archiepiscopus Cranagoræ orans ad sepulcrum Quentali podagra liberatur. 149.

P. Didacus Curado unus ex primis viris auxiliariis Cong. Ulyssiponensis. 39.

M 4

Di-

Didacus Curado doctrina & pietate insignis, libris in lucem editis notus effigiem Servi Dei cum elogio inculpi, & typis consignari curat. 146.

P. Didaci Fernandez Societatis Jesu Eboræ de Bartholomæo judicium. 11.

P. Didacus de Linan Congr. Oratorii Valentiaæ Presb. ac fundator Matriten. Oratorii, Congregationi Ulyssiponenſi penè periclitanti fert opem. 36.

Disciplina uſi Sancti ad domandam sensuum contumaciam. 104.

Discretio Spirituum Quentalo familiaris. 114.

E

E Leemofynæ quam largè profusa à Quentalo. 73.

Non erogandæ ab ære alieno gravatis,

vatis, sed potius in satisfactio-
nem debitorum convertendæ. 86.

P. Emmanuel Bernardes Presb.
Oratorii Ulyssiponenſis libris edi-
tis clarus. 134.

P. Emmanuel de Coſta unus ex
primis auxiliariis Cong. Ulyſſi-
ponenſis. 39.

P. Emmanuel de Lima è primis ſi-
militer fociis. 39.

Emmanuel Martinez futurus Car-
melita prænuntiatur. 129.

Episcopatus Lamacenſis à Quenta-
lo ſtrenuè reſuſatus. 88.

Eucharistiæ Sacramentum qua pie-
tate & religione à Dei Servo ex-
cultum. 62.

F

Favor pauperum multis occa-
ſio eſt avaritiæ. 78.

S. Franciſcus de Paula ex aureo
M 5 num-

- nummo coram Ferdinando Rege
Neapolis sanguinem elicit . 85.
Franciscus de Andrada Cabral Pa-
ter Servi Dei . 4.
Franciscus Gomez Parochus primus
Congregationis Oratorii Ulyssi-
ponensis filius . 31.
Franciscus Pedroso Clericus adhuc
Congregationem Oratorii Ulyf-
siponensis amplectitur . 39.
Francisci Barretti egregiæ pietatis,
ac virtutis viri de Quentalo sen-
tentia . 109.

G

Gratia Prophetiæ mire enituit
in Quentalo . 127.

H

Hæreditates variis artibus ca-
ptantes fugillati à S. Hiero-
nymo . 83.
S. Hie-

S. Hieronymi Caritatis de Urbe
domus à S. Philippo Nerio, aliif-
que Presbyteris Sanctimonia vitæ
ac litteris illustratur. 40.

In ejus ædibus sancte migrat è vi-
ta P. Joannes de Guarda. 49.

Humilitatis veræ studiosissimæ
Quentalus. 87.

Ejusdem praxis dum exercitiis va-
cat spiritualibus in Coenobio de
Arrabida. 105. *seq.*

Inter domesticos Congregationis
parietes exhibita. 89. 93.

I

S. Ignatii Lojolæ Congregationi in
Collegio Soc. Jesu Ulyssipo-
ne adscriptus aliquando Quenta-
lus. 104.

Joannes IV. Lusitaniæ Rex Quen-
talum Concionatorem, & Con-
fessarium Regalis Sacelli creat. 21.

Joan-

Joannis V. Lusitaniæ Regis in erigendis, ornandisque Templis, ac Divino cultu promovendo egregia pietas. Vide Epistolam dedicatorem.

Ejusdem munificentia insignis erga Rempubliam litterariam etiam Urbis. *ibid.*

P. Joannes de Guarda ex primis auxiliariis Oratorii Ulyssiponenfis. 38.

Electus Novitiorum Magister a Quentalo. 39.

Obiit Romæ in ædibus S. Hieronymi Charitatis, ibidemque ejus imago, & Elogium. 42.

Corpus ejus 3. post obitum anno adhuc incorruptum. 43.

Joannes Didacus juxta Quentali Vaticanum ex primis Cong. Portucale Operariis. 121.

Joannes Joseph de Norogna futurus

rus Carmelita à Servo Dei præ-
nuntiatur. 130.

Joannes Marinho Bracharensis Con-
greg. Institutum amplexus. 122.

Joannes Marangonus Vir clarissimus
vitas scripsit Patrum S. Hierony-
mi Caritatis Urbis. 39.

Imagines Quentali multæ effectæ
Ulyssipone & alibi. 145.

Innocentius PP. XI. Constitutio-
nes Oratorii Ulyssiponenſis ap-
probat. 32.

Litteris decorat Quentalum. 147.

Julia Maria, ope Servi Dei, ejus-
que Reliquiarum contactu in af-
flictione juvatur. 166.

L

Legata facta Congregationi con-
stanter recusat Quentalus. 82.
Libri à Quentalo editi. 55.

A viris Congregationis Ulyssiponen-

ponensis fere innumeri cum
 plausu editi. 113.
 Lingua teste S. Jacobo Apostolo
 universitas iniquitatis. 171.
 Lusitana gens religiosissima. 172.

M

M Agiftratus Urbium Quenta-
 lum gaudent invifere. 108.
 Maria Virgo Deipara benedicit
 Quentalo. 18.
 Eidem in fundanda Congregatione
 adjutrix. 28.
 Quo filiali amore à Quentalo ex-
 culta. 63.
 Ejusdem Immaculatæ Conception-
 nis propugnator Quentalus. 65.
 Maria Sofia Portugalliæ Regina
 Quentalo addicta, ab ejusdem
 cadavere divelli vix potest. 144.
 Manibus ac pedibus extincti corpo-
 ris Servi Dei oscula figit. *ibid.*
 Mc-

- Meditationes de Passione Domini à
 Quentalo editæ, statim Romæ
 in Italicum sermonem translatae
 typis vulgantur. 57.
 Miracula ad Sepulcrum Quentali va-
 ria. 149.
 Missæ Sacrificio inservire nobilissi-
 mum munus. 89.
 Quo Spiritus fervore à Quentalo
 celebraretur. 13.
 Muliercula illusa detegitur à Quen-
 talo. 115. *U seq.*
 Mulierculæ deperditæ conversionem
 prænuntiat Quentalus. 133.
 Mulieres in Confessione durius po-
 tius tractandæ. 101. *U seq.*
 Incontinentiæ Mulierum succurrit
 Quentalus. 75. *U seq.*

N

Numisma Sacrum Quentali
 Matris illum gestantis ute-
 ro

ro prodigiose adhæret. 6.
 Nuntii Apostolici gaudent Quen-
 talum invifere. 108.
 Noſocomia qua pietate invifa à
 Quentalo. 70.

O

ORatoria Pernambuci, & Goæ
 erecta. 68.
 Oratorium Ulyſſiponenſe. Vide
 Congregationem Oratorii.
 Obedientia filia, & ſignum veræ
 humilitatis eſt. 96.
 Oratio, cunctis operationibus, atque
 dandis conſiliis præmittenda. 95.
 Oratorium in Regali Aula ad Cle-
 ricorum ejuſdem institutionem
 erectum. 24.

P

PArochiæ in Infula S. Michaelis
 renuntiat Quentalus. 97.
 Par-

- Parturientibus Reliquiæ Servi Dci
 proficua. 161. *U seq.*
- Earum præcipuus patronus habetur. 164.
- Paupertatem mirifice colit Quentalus. 80. *U seq.*
- Pauperum favor multis est occasio avaritiæ. 78.
- Petri Secundi Regis Portugalliæ pietas. 50.
- Liberalitas erga Congr. Oratorii Ulyssiponenfis. 85.
- Interest Concioni Quentali in loco nuncupato *Odivellos*. 91.
- Cupit invisere Servum Dei ægro-
 tantem. 93.
- Illo utitur in Consiliis tum rei domesticæ, tum publicæ, tum etiam propriæ conscientiæ. 109.
- Funeri Servi Dei cum Regina assistit. 144.
- S. Philippus Nerus in ædibus Sancti

- **cti Hieronymi Caritatis de Ur-**
be 33. annos commoratus. 41.
- Quentalo sacrificanti benedicit. 18.**
- Sanitatem eidem impetrat. 67.**
- Quam impense ab eo cultus. 66.**
- Præposituram Congregationis ro-**
gat, & impetrat à se auferri
Quentalus. 97.
- Presbyter quidam DetraCTOR Servi**
Dei miserè, & horrendè puni-
tur. 170.
- Prophetiæ donum in Quentalo elu-**
cet. pag. 114.
- Providentia Dei prodigiosè Quen-**
talo in necessitatibus suis succur-
rit. 47.
- Puellis periclitantibus quibus artibus**
ac studiis succurrit Quentalus. 74.

Q

QUadragesimæ, ac Domini-
 ci adventus temporibus his
 in

in anno in desertum locum de
Arrabida secedit Quentalus. 105.

R

R Eliquiæ Quentali parturienti-
bus proficiuæ expetuntur a
Lusitanis. 161.

S

S Acerdotio non prius initiatur
Quentalus quam diligenti ad-
hibita præparatione. 14.

Sacerdotium capeffentium pro tem-
porali quæstu temeritas. 14.

Sacerdotes qui raptim divina pera-
gunt sugillantur. 16.

Sanctos spernens, Deum spernit;
eosque honorans, Deum hono-
rat. 171.

Stella lucidissima supra Quentali mo-
rientis cubiculum per horam ful-
gere visa. 141.

Tem-

T

- T**emplum Spiritus Sancti ab
eiusdem Divini Numinis so-
dalitio donatur Quentalo . 45.
Tumulus Servi Dei summo in ho-
nore ac veneratione haberi cœ-
ptus . 148.

V

- V**estes Quentali fartæ centoni-
bus . 80.
Vino modico utebatur Quentalus
propter stomachum . 104.
Ulyssiponenses pietatis studiosissi-
mi . 46.
Eorundem mos obruendi calce ca-
davera . 144.
Ulyssiponenses mira narrant de
Quentalo . 165.

